

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av avtalet mellan Republiken Finlands regering och Konungariket Sveriges regering om polissamarbete i gränsområdet samt med förslag till lag om ändring av 17 § i skjutvapenlagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att riksdagen godkänner avtalet mellan Republiken Finlands regering och Konungariket Sveriges regering om polissamarbete i gränsområdet. Dessutom föreslås det att skjutvapenlagen ändras.

Propositionen innehåller ett förslag till ikraftträdandelag där det förutom sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen också föreskrivs om genomförandet av avtalet i Finland.

Syftet med avtalet är att fördjupa polissamarbetet mellan länderna och på så sätt ytterligare förbättra upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet samt förebygga, upptäcka och utreda brott i gränsområdet mellan länderna. I Finland ska avtalet tillämpas i kommunerna Enontekis, Kolari, Muonio, Pello, Torneå och Övertorneå. I Sverige ska avtalet tillämpas i kommunerna Haparanda, Kiruna, Pajala och Övertorneå.

Avtalet innehåller bestämmelser om brådskande åtgärder efter begäran och utan begäran. I båda fallen kan en myndighet i den andra staten korsa gränsen och vidta åtgärder endast om det är fråga om att avvärja ett allvarligt brott som är förenat med fara som utgör ett hot eller ett överhängande hot mot en enskilds liv, hälsa eller fysiska integritet.

Enligt förslaget görs dessutom de ändringar i skjutvapenlagen som samarbetet enligt avtalet förutsätter.

Avtalsparterna ska underrätta varandra när de nationella åtgärder som krävs för ikraftträdandet av avtalet har vidtagits. Avtalet träder i kraft den första dagen i den andra månaden efter att den senare underrättelsen har tagits emot. Lagen om sättande i kraft av avtalet och lagen om ändring av 17 § i skjutvapenlagen avses träda i kraft samtidigt som avtalet träder i kraft, vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund	3
1.1.1 Schengenregelverket.....	3
1.1.2 Prömfördraget	4
1.1.3 Prömrådsbeslutet.....	4
1.1.4 Atlassamarbete.....	5
1.1.5 Övrigt internationellt bistånd	5
1.2 Beredning	6
1.2.1 Beredning av avtalet om polissamarbete	6
1.2.2 Beredningen på nationell nivå	6
1.2.3 Beredningen av ikraftsättandet av avtalet i Sverige	7
2 Avtalets målsättning	8
3 De viktigaste förslagen.....	8
4 Propositionens konsekvenser.....	9
4.1 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet.....	9
4.2 Konsekvenser för medborgarna.....	9
4.3 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna	10
4.4 Ekonomiska konsekvenser	11
5 Remissvar	12
6 Bestämmelserna i avtalet och deras förhållande till lagstiftningen i Finland.....	14
7 Specialmotivering till lagförslagen.....	23
7.1 Lag om avtalet mellan Republiken Finlands regering och Konungariket Sveriges regering om polissamarbete i gränsområdet	23
7.2 Skjutvapenlagen	27
8 Ikraftträdande	28
9 Verkställighet och uppföljning	28
10 Behovet av riksdagens samtycke samt behandlingsordning	28
10.1 Behovet av riksdagens samtycke.....	28
10.2 Behandlingsordning.....	28
LAGFÖRSLAG.....	32
1. Lag om avtalet mellan Republiken Finlands regering och Konungariket Sveriges regering om polissamarbete i gränsområdet	32
2. Lag om ändring av 17 § i skjutvapenlagen.....	35
FÖRDRAGSTEXT.....	37
BILAGA	42
PARALLELLTEXT	42
2. Lag om ändring av 17 § i skjutvapenlagen.....	42

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Polismyndigheterna har i de nordiska länderna redan i årtionden bedrivit ett praktiskt brottsbekämpningssamarbete. Gränstrakten mellan Finland och Sverige är ett exceptionellt gränsområde mellan två stater vars samhällsstruktur inte följer statsgränserna (Torneå-Haparandaregionen), och där kontakterna och samarbetet över gränsen är intensiva på olika livsområden.

Finland har inte slutit något bilateralt fördrag om polissamarbete med Sverige eller Norge. Polisen i Finland och Sverige får redan nu korsa statsgränserna för att sköta polisuppgifter med stöd av multilaterala fördrag och EU-rättsakter.

1.1.1 Schengenregelverket

Avtalet mellan regeringarna i Beneluxstaterna, Förbundsrepubliken Tyskland och Franska republiken om det gradvisa avskaffandet av kontroller vid de gemensamma gränserna (nedan *Schengenavtalet*) och konventionen om tillämpning av det (nedan *Schengenkonventionen*) utgör tillsammans Schengenregelverket, som införlivades inom EU:s ramar 1999 och som har blivit en del av EU:s lagstiftning. Syftet med Schengenregelverket är att det ska vara lätt att röra sig fritt inom Schengenområdet. Regelverket innehåller också bestämmelser om polissamarbete. Finland började tillämpa regelverket den 25 mars 2001 (FördrS 23/2001).

Artikel 41 i Schengenkonventionen gör det möjligt att fortsätta förföljandet över en annan stats landgräns. I sådana fall är det fråga om situationer där den andra avtalsslutande partens behöriga myndigheter på grund av sakens brådskande natur inte kunnat underrättas i förväg om beträdandet av detta territorium, eller när denna stats myndigheter inte kunnat bege sig till platsen i tid för att ta upp förföljandet. Enligt artikeln ska den avtalsslutande staten upprätta en förklaring om vilka bestämmelser i artikeln som den tillämpar på sitt territorium. Enligt Finlands förklaring har tjänstemän som vid landgränserna mellan Finland och Norge samt Finland och Sverige utför förföljande i enlighet med artikel 41 i konventionen rätt att gripa. Rätten att förfölja den flyende verkställs utan områdes- eller tidsbegränsning och gäller brott som kan leda till utlämning av gärningsmannen (FördrS 23/2001).

Enligt 2 kap. 22 § i polislagen (872/2011) har en i artikel 41 i Schengenkonventionen avsedd behörig tjänsteman i en stat som tillämpar Schengenregelverket rätt att på finskt territorium förfölja en gärningsman som på tjänstemannens eget lands territorium ertappats på bar gärning eller flyende fot, samt att gripa personen i fråga och utföra en säkerhetsvisitation på finskt territorium enligt vad som föreskrivs i Schengenregelverket som är bindande för Finland.

Artikel 40 i Schengenkonventionen innehåller bestämmelser om fortsatt övervakning på en annan avtalsstats territorium, om den senare på grundval av en i förväg framlagd och motiverad begäran om bistånd har gett tillstånd till gränsöverskridande övervakning. Övervakningen är tillåten endast på grund av någon av de straffbara gärningar som anges särskilt i artikeln. Artikeln innehåller också bestämmelser om brådskande situationer.

Enligt 5 kap. 27 § i polislagen har en i artikel 41 i Schengenkonventionen avsedd behörig tjänsteman i en stat som tillämpar Schengenregelverket, enligt vad som föreskrivs i Schengenregelverket som är bindande för Finland, rätt att fortsätta observation eller teknisk

observation av en person på finskt territorium i syfte att utreda brott, om observationen eller den tekniska observationen har påbörjats på tjänstemannens eget lands territorium. Dessutom förutsätts att en finländsk polisman eller, inom ramen för sin behörighet, en finländsk gränsbevakningsman eller tullman inte omedelbart kan fortsätta observationen eller den tekniska observationen på finskt territorium.

1.1.2 Prümfördraget

Finland har anslutit sig till det mellan Konungariket Belgien, Förbundsrepubliken Tyskland, Konungariket Spanien, Republiken Frankrike, Storhertigdömet Luxemburg, Konungariket Nederländerna och Republiken Österrike ingångna fördraget om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism, gränsöverskridande brottslighet och olaglig migration (FördrS 53 och 54/2007, nedan kallat *Prümfördraget*). Syftet med fördraget är att fördjupa de fördragsslutande parternas myndigheters gränsöverskridande samarbete, särskilt för att bekämpa terrorism, gränsöverskridande brottslighet och olaglig migration. Fördraget innehåller bestämmelser om utbyte av DNA-, fingeravtrycks- och fordonsregisteruppgifter, gränsöverskridande operativt samarbete samt bekämpning av terrorism och olaglig migration.

Artikel 25 i Prümfördraget innehåller bestämmelser om åtgärder vid omedelbar fara. Enligt fördraget kan en fördragsslutande parts tjänstemän i brådskande fall utan förhandsmedgivande av en annan fördragsslutande part överskrida den gemensamma gränsen för att i området i närheten av den andra fördragsslutande partens gräns i enlighet med värdstatens nationella lagstiftning genomföra sådana åtgärder som behövs för att avvärja omedelbar fara för liv eller hälsa. En situation ska anses brådskande om faran kan förverkligas i avvaktan på att värdstatens tjänstemän ska vidta åtgärder och ta ledningsansvaret. De gränsöverskridande tjänstemännen ska omedelbart underrätta värdstaten om detta.

Vid omedelbar fara har tjänstemän från en annan stat samma befogenheter som en finsk polisman i en liknande situation har enligt polislagen. Sverige är inte part i Prümfördraget. Således förutsätter verksamhet i gränsområdet mellan Finland och Sverige enligt artikel 25 att de kommer överens om saken genom ett bilateralt avtal.

1.1.3 Prümrådsbeslutet

Största delen av det som bestäms i Prümfördraget togs in i Europeiska unionens råds beslut om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet (2008/615/RIF, nedan *Prümrådsbeslutet*). Beslutet är förpliktande för alla EU:s medlemsstater.

Prümrådsbeslutet innehåller ingen bestämmelse som motsvarar artikel 25 i Prümfördraget och skapar därför ingen rättslig grund för sådan verksamhet vid gränsen mellan Finland och Sverige.

Däremot kan Finland och Sverige med stöd av artikel 17 i Prümrådsbeslutet genomföra gemensamma insatser för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet och för förebyggande av brott samt andra gemensamma insatser där utsedda tjänstemän deltar i insatser på en annan stats territorium. De får endast utöva dessa befogenheter under överinsyn av och i regel i närvaro av värdmedlemsstatens tjänstemän. I Prümrådsbeslutet finns ingen bestämmelse om brådskande situationer. I fråga om de praktiska detaljerna ska de behöriga myndigheterna ingå ett verkställighetsavtal.

Finlands och Sveriges behöriga myndigheter kan också enligt artikel 18 i Prömrådsbeslutet bistå varandra i enlighet med sin nationella lagstiftning vid större evenemang, och liknande viktiga händelser, katastrofer och allvarliga olyckor. Myndigheterna strävar efter att förhindra brott och upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten genom att underrätta varandra i ett så tidigt skede som möjligt om situationer med gränsöverskridande effekter och utbyta väsentlig information om dessa. Myndigheterna utför och samordnar inom sitt territorium behövliga polisåtgärder i situationer med gränsöverskridande effekter samt sänder i mån av möjlighet ut tjänstemän, experter och rådgivare samt tillhandahåller utrustning på begäran av den medlemsstat inom vars territorium situationen har uppstått. Myndigheterna kan inte med stöd av artikeln bistå varandra i andra situationer än de som nämns i artikeln.

Enligt artikel 35.2 i Prömrådsbeslutet får medlemsstaterna efter beslutets ikraftträdande ingå eller låta träda i kraft bilaterala eller multilaterala avtal eller överenskommelser om gränsöverskridande samarbete, förutsatt att dessa avtal eller överenskommelser gör det möjligt att utvidga eller bredda målen för beslutet.

1.1.4 Atlassamarbete

Med Atlassamarbete avses sådant samarbete som föreskrivs i rådets beslut 2008/617/RIF om förbättrat samarbete i krissituationer mellan Europeiska unionens medlemsstaters särskilda insatsgrupper (nedan *Atlasbeslutet*). Med stöd av beslutet kan Finlands och Sveriges särskilda insatsgrupper lämna bistånd och operera på varandras territorium i sådana fall där de blivit ombedda av den andra staten och har samtyckt till att göra detta för att hantera en krissituation. Med förbehåll för en överenskommelse mellan staterna kan biståndet bestå av tillhandahållande av utrustning och expertis eller av genomförande av väpnade operationer på den ansökande statens territorium. Tjänstemännen i den bistående statens särskilda insatsgrupp ska bemyndigas att agera i en stödfunktion på den ansökande statens territorium. Tjänstemännen opererar på den ansökande statens ansvar, under dess bemyndigande och ledning samt i enlighet med den ansökande statens lagstiftning. De opererar dessutom inom ramen för sina befogenheter enligt sitt lands nationella lagstiftning. I Finland ansvarar polisens särskilda insatsgrupp (den s.k. Karhu-enheten) för Atlassamarbetet.

Genomförandebestämmelserna om Prömsamarbete och Atlassamarbete har tagits in i 9 kap. i polislagen, där det bland annat föreskrivs om beslutsfattande om samarbete samt om befogenheterna för de tjänstemän som deltar i samarbetet, civilrättsligt och straffrättsligt ansvar och rättslig ställning.

1.1.5 Övrigt internationellt bistånd

Bestämmelser om lämnande och mottagande av internationellt bistånd inom polisens verksamhetsområde i andra situationer än Prömsamarbete och Atlassamarbete finns i 9 kap. 9 b § i polislagen. Enligt paragrafen kan inrikesministeriet, om inte något annat följer av någon annan lag, Europeiska unionens lagstiftning eller en internationell överenskommelse som är bindande för Finland, på begäran av en främmande stat, Europeiska unionen eller en internationell organisation, fatta beslut om lämnande av bistånd som omfattas av polisens verksamhetsområde till den som begär bistånd. Inrikesministeriet kan på motsvarande sätt av dessa aktörer begära bistånd som omfattas av polisens verksamhetsområde. Bistånd som omfattas av polisens verksamhetsområde kan lämnas eller begäras när det är fråga om upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, brottsbekämpning, avvärjande av hot om terrorism eller avvärjande av omedelbar fara för människors liv eller hälsa, eller om lämnandet av eller begäran om bistånd är motiverat på grund av ett hot mot Finlands, den biståndsbegärande statens eller Europeiska unionens inre säkerhet.

Paragrafen gör det möjligt för till exempel en svensk eller norsk polisman att komma in på finskt territorium för att utföra ett polisuppdrag. Vid behandlingen av regeringens proposition med förslag till ändring av den lagstiftning inom inrikesministeriets förvaltningsområde som gäller lämnande och mottagande av internationellt bistånd (RP 107/2016 rd) konstaterade förvaltningsutskottet att 9 kap. 9 b § i polislagen förutsätter beslut av inrikesministeriet och att den således inte lämpar sig till exempel för situationer där omedelbar livsfara föreligger. Förvaltningsutskottet ansåg det vara viktigt att finna en fungerande lösning också för dessa situationer så snart som möjligt (FvUB 9/2017 rd).

1.2 Beredning

1.2.1 Beredning av avtalet om polissamarbete

Finland och Sverige ville ytterligare fördjupa polissamarbetet och inledde 2013 förhandlingar om ett avtal enligt artikel 35.2 i Prümrådsbeslutet för att intensifiera polissamarbetet i gränsområdet. Till en början syftade förhandlingarna till polisiär sampatrullering mellan länderna. Sverige ville ännu utreda huruvida sampatrullering skulle kräva ett separat fördrag. Sveriges regering bemyndigade den 20 juli 2017 polisen i Sverige att utreda behovet av att öka samarbetsmöjligheterna och eventuella förutsättningar för fördjupat samarbete i gränsområdena med både Finland och Norge.

Inrikesministeriet i Finland och justitiedepartementet i Sverige beredde ett avtal om polissamarbete i flera års tid. Ländernas inrikesministrar diskuterade också frågan regelbundet. Åren 2014–2016 genomfördes en omfattande utbildning mellan Finland och Sverige för sampatrullering i det nordliga gränsområdet mellan länderna. Under förhandlingarnas gång kom deras innehåll att riktas in på avvärijandet av allvarliga brott som hotar människors liv och hälsa i brådskande situationer i stället för på sampatrullering. Genom avtalet möjliggörs bland annat sådan verksamhet inom en annan stats territorium som avses i artikel 25 i Prümfördraget.

Vid förhandlingarna riktade man sig särskilt in på frågan om fastställande av en tröskel för hur allvarlig en situation måste vara för att en myndighet skulle lämna bistånd på begäran av en myndighet i den andra staten. Man enades om att det ska gälla brådskande situationer i vilka det är fråga om avvärijande av ett sådant allvarligt brott som innebär fara för en enskilds liv, hälsa eller fysiska integritet. Till avtalet om polissamarbete fogades också som exempel en förteckning över sådana brott. Sådana är bland annat våldtäkt, rån, grov misshandel, mord, terroristbrott och situationer där en tjänsteman utsätts för ett allvarligt hot.

Vid förhandlingarna skulle man också avgöra frågan om den tröskel som ska ställas för sådant agerande som sker utan begäran. Under förhandlingarna kom man fram till att faran i sådana situationer måste vara omedelbar.

1.2.2 Beredningen på nationell nivå

Inrikesministeriet tillsatte den 1 februari 2021 med stöd av 9 § i reglementet för statsrådet (262/2003) en delegation för avtalsförhandlingar med Sverige för att sluta ett fördrag. Delegationen tillsattes ursprungligen för en mandatperiod mellan den 2 februari 2021 och den 31 juli 2021, vilken förlängdes till den 31 december 2021. Medlemmar i delegationen var representanter för inrikesministeriet och Polisstyrelsen. Avtalet gäller i Finland endast det nordliga gränsområdet och tillämpas därför inte på Åland.

Avtalet om polissamarbete har enligt grundlagsutskottets i praktiken vedertagna tolkning (se t.ex. GrUU 56/2006 rd) ett så nära samband med samarbetet inom ramen för unionen och med

unionens lagstiftning att det är fråga om ett sådant ärende som till sitt innehåll och sina verkningar kan jämföras med ett unionsärende som enligt 93 § 2 mom. i grundlagen hör till statsrådets behörighet, jämfört med 3 § 9 punkten i reglementet för statsrådet. Därför fattades beslutet om att underteckna avtalet om polissamarbete och om att förbinda sig till det av statsrådets allmänna sammanträde. Statsrådets allmänna sammanträde beviljade den 14 oktober 2021 inrikesministern fullmakt att underteckna avtalet den 19 oktober 2021.

Före statsrådets allmänna sammanträde lämnade inrikesministeriet i enlighet med 47 § i grundlagen en utredning om avtalet om polissamarbete till riksdagen. Riksdagens förvaltningsutskott behandlade utredningen (EÄ 31) och antecknade den som mottagen.

1.2.3 Beredningen av ikraftsättandet av avtalet i Sverige

Också i Sverige föreslås det ändringar i lagstiftningen för att avtalet om polissamarbete ska kunna införlivas i svensk lagstiftning. Remissbehandlingen av utkastet till proposition avslutades i oktober. Avsikten är att lagen ska träda i kraft under 2024.

Enligt förslaget ska den svenska polismyndigheten få begära brådsökande bistånd från finsk polis om det behövs för att i gränsområdet (Haparanda, Kiruna, Pajala och Övertorneå) ingripa mot ett allvarligt brott som innebär fara för en enskilds liv, hälsa eller fysiska integritet. Om begäran beviljas ska finska polismän i gränsområdet få vidta de åtgärder som, i avvaktan på att den svenska polismyndigheten kan ta över insatsen, behövs för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt utreda brott. Finska polismän ska även utanför gränsområdet få förfölja en person som kan misstänkas för det brott som föranlett biståndet. Finska polismän ska vidare utan begäran få ingripa i gränsområdet om det i deras direkta närhet uppstår en situation som innebär fara för en enskilds liv, hälsa eller fysiska integritet och det finns en risk för att faran förverkligas innan svenska polismän hinner anlända och agera. De finska polismännen får i sådana situationer vidta de åtgärder som, i avvaktan på att den svenska polismyndigheten kan ta över insatsen, behövs för att avvärja faran.

För att finska polismän ska kunna utföra dessa uppgifter ska de enligt förslaget ha samma befogenheter att vidta tvångsmedel och använda våld som en svensk polisman har enligt den svenska polislagen (1984:387). De ska även ha samma befogenheter som en svensk polisman har att verkställa undersökningsledares eller åklagares beslut om tvångsmedel enligt den svenska rättegångsbalken. Finska polismän ska vidare ha samma rätt att använda tjänstevapen och andra särskilda hjälpmedel som svenska polismän har. När finska polismän ingriper i Sverige ska de vara skyldiga att följa svensk lagstiftning samt instruktioner som meddelas av den svenska polismyndigheten. De ska vidare så snart det kan ske rapportera vidtagna åtgärder till den som är förman för insatsen.

Den svenska polismyndigheten ska ha ansvaret för de finska polismännens verksamhet. Ansvaret innebär i synnerhet att leda insatsen och att omedelbart ta ställning till om pågående tvångsmedel som har beslutats av en finsk polisman ska bestå.

Dessutom föreslås det till exempel regellättnader beträffande in- och utförsel av vapen, bl.a. att anmälningsskravet ska slopas.

I Sverige är ett förslag till ny lagstiftning om polisens rätt att använda skjutvapen på remiss. Enligt förslaget ska förordningen som gäller skjutvapen ersättas med en ny lag där det föreskrivs i vilka situationer polisen har laglig rätt att använda skjutvapen. Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2025.

2 Avtalets målsättning

Syftet med avtalet är att intensifiera det redan goda samarbetet mellan polisen i Finland och Sverige och därigenom ytterligare förbättra förutsättningarna för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt förebygga, upptäcka och utreda brott i gränsområdet mellan Finland och Sverige.

För dessa syften finns det bestämmelser i avtalet som gäller den ena partens polisverksamhet i den andra staten i två typer av brådskande situationer. För det första kan polisen i det land som ansöker om bistånd begära bistånd av den andra parten i en brådskande situation i gränsområdet, där åtgärder måste vidtas för att ingripa mot ett allvarligt brott som innebär fara för en enskilds liv, hälsa eller fysiska integritet. Målet är att den närmaste polispatrullen då ska bege sig till platsen och sköta situationen tills värdstatens polis hinner dit. Därefter överförs ansvaret för situationen på värdstatens tjänstemän. Begäran om bistånd ska alltid kunna avslås.

För det andra möjliggör avtalet om polissamarbete bistånd utan begäran från den andra parten. I brådskande situationer ska behöriga tjänstemän från en part, utan begäran från värdparten, få korsa gränsen och i gränsområdet vidta alla provisoriska åtgärder som behövs för att avvärja omedelbar fara för en enskilds liv, hälsa eller fysiska integritet. Detta gäller endast om det finns en risk för att faran ska förverkligas innan värdpartens tjänstemän hinner anlända och agera.

Den mest betydande ändringen som avtalet innebär jämfört med nuläget är att en finsk eller svensk polisman kan korsa riksgränsen för att sköta ett brådskande polisuppdrag i den andra staten utan att det är fråga om en situation som uppstått i polismannens hemstat. Exempelvis är det redan nu möjligt att fortsätta förföljande över landgränsen enligt Schengenregelverket.

Utgångspunkten för avtalet är att polisen i vardera landet även i fortsättningen ansvarar för polisuppgifterna i sitt eget land.

3 De viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås det att riksdagen godkänner avtalet mellan Republiken Finlands regering och Konungariket Sveriges regering om polissamarbete i gränsområdet.

Propositionen innehåller dessutom ett förslag till blandad ikraftträdandelag där det förutom sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen också föreskrivs om genomförandet av avtalet i Finland. Avtalet gäller ett nytt slags samarbete mellan poliserna i Finland och Sverige. Samarbetet skiljer sig från sådant samarbete som bedrivs med stöd av Prömrådsbeslutet, såsom gemensamma insatser, i och med att avtalet gäller direkt verksamhet som inte planerats eller avtalats om på förhand. Det är i regel fråga om uppdrag som utförs på den andra avtalspartens begäran och som hör till polisens normala larmuppdrag. De utförs dock på den andra avtalspartens territorium. Dessutom gäller avtalet endast på ett begränsat geografiskt område, och därför skulle det försvåra läsbarheten av till exempel polislagen om kompletterande bestämmelser till avtalet skulle införlivas i den lagen. Särskilt med tanke på dem som tillämpar lagen är det således tydligare att de bestämmelser som kompletterar avtalet finns i samma lag som de övriga bestämmelser som hänför sig till avtalet.

Propositionen innehåller dessutom ett förslag till ändring av 17 § i skjutvapenlagen (1/1998).

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

I Finland ska avtalet om polissamarbete tillämpas i kommunerna Enontekis, Kolari, Muonio, Pello, Torneå och Övertorneå, och det kommer att ha konsekvenser för polisernas arbete i dessa kommuner. Det ska vara frivilligt att lämna bistånd. Det är till exempel inte möjligt att lämna bistånd om det inte finns någon ledig polispatrull att tillgå. Tillämpningen av avtalet förväntas således inte öka polismännens arbetsmängd i någon betydande grad eller kräva ytterligare personalresurser.

Polisinrättningen i Lappland är en sådan enspråkig myndighet som avses i 6 § i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003), inom vars ämbetsdistrikt befolkningsmajoritetens språk är finska. Bestämmelser om de språkkunskaper som krävs av polismän finns i 16 a § i polisförvaltningsförordningen (158/1996). Enligt förordningen krävs av en polisman som hör till manskapet vid polisinrättningen i Lappland nöjaktig förmåga att förstå svenska. I lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda föreskrivs att varje myndighet genom att ordna utbildning och genom andra personalpolitiska åtgärder ska se till att de anställda har tillräckliga språkkunskaper för att kunna sköta myndighetens uppgifter. Den aktör som har ledningsansvar ska i situationer där avtalet tillämpas vara säker på att den polisman som utför uppgiften har tillräcklig beredskap och förmåga att sköta uppgifter enligt avtalet om polissamarbete på Sveriges territorium.

Enligt 14 § 1 mom. i statstjänstemannalagen (750/1994) ska tjänstemän utföra sina uppgifter på behörigt sätt och utan dröjsmål. Dessutom ska de iaktta bestämmelserna om arbetsledning och övervakning. Inom ramen för rätten till arbetsledning och övervakning enligt statstjänstemannalagen kan ett ämbetsverk förordna tjänstemän till inrikes eller utrikes tjänsteresor i syfte att sköta sina tjänsteuppdrag. Arbetsledningsrätten enligt statstjänstemannalagen sträcker sig således också utanför Finlands gränser i det avseendet att tjänstemän kan förordnas att sköta sina egna uppgifter utomlands. I denna proposition föreslås inga ändringar i hur skötseln av internationella uppdrag och valet av personer som deltar i dem ordnas inom polisen.

Sådana uppdrag som avses i avtalet om polissamarbete kommer i praktiken att skötas endast av sådana polismän som frivilligt har sökt sig till utbildning som motsvarar dessa uppgifter och som på förhand har gett sitt samtycke till att delta i brådskande uppdrag och som har visat förmåga att i praktiken klara av krävande uppgifter inom en annan stats territorium. Antalet personer som ska utbildas ska bedömas i samarbete och ömsesidigt med personalen i Sverige innan avtalet börjar tillämpas. Antalet personer som ska utbildas och den utbildning som upprätthåller färdigheterna diskuteras i samband med den årliga utvärderingen.

4.2 Konsekvenser för medborgarna

Avtalet om polissamarbete kan anses öka medborgarnas säkerhet och trygghetskänsla i områden där avstånden är långa och där det kan ta tid för en polispatrull att anlända till platsen. Det är möjligt att en polispatrull från den andra staten befinner sig närmare platsen där händelsen inträffar än landets egen patrull. Då kan hjälpen fås till platsen snabbare än för närvarande. Den myndighet från den andra staten som anländer till platsen ska endast vidta nödvändiga åtgärder för att utreda situationen, och myndigheterna i värdstaten ska ta över insatsen när de anländer.

Med tanke på tillgodoseendet av medborgarnas rättigheter är också språkkunskaperna hos en främmande stats tjänstemän av betydelse. Finlands officiella språk är finska och svenska.

Polisinrättningen i Lappland är enspråkig, vilket i praktiken innebär att svenska tjänstemän ska kunna finska. I brådska situationer är det särskilt viktigt att en främmande stats tjänstemans eventuella uppmaningar och befallningar förstås rätt.

4.3 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

I avtalet har man strävat efter att möjliggöra sådan verksamhet som avses i Prümfördraget i gränsområdet mellan Finland och Sverige. När det gäller polismännens befogenheter har man dock i avtalet stannat för en lösning som i någon mån avviker från Prümfördraget. I avtalet har användningen av maktmedel nämligen inte på samma sätt som i Prümfördraget begränsats till endast nödvärnssituationer. Avtalet om polissamarbete omfattar även samarbete i bredare utsträckning än vad som avses i Schengenregelverket. De befogenheter att använda tvångsmedel som ingår i avtalet och i det lagförslag som gäller avtalet är mer omfattande än vad som ingår i Schengenregelverket.

Utöandet av de befogenheter som en svensk tjänsteman ges i Finland har konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. En svensk tjänstemans åtgärder kan innebära ett ingrepp på finskt territorium åtminstone i den personliga frihet och integritet som tryggas i 7 § i grundlagen eller i det skydd för privatlivet som tryggas i 10 § i grundlagen. En svensk tjänsteman ska dock följa finsk lagstiftning och ha mer begränsade befogenheter än en finländsk polisman. Dessutom har man strävat efter att begränsa befogenheterna endast till dem som en svensk tjänsteman kan antas behöva när tjänstemannen sköter i avtalet avsedda uppdrag i Finland.

Enligt propositionen ska på en svensk tjänstemans befogenheter tillämpas vissa bestämmelser i polislagen samt tvångsmedelslagens (806/2011) bestämmelser om rätten att gripa, kroppsvisitation, platsgenomsökning, avspärrning av utredningsplatser och utredningsobjekt samt omhändertagande för beslag och kopiering av handlingar. De föreslagna befogenheterna behandlas närmare i specialmotiveringen. Befogenheterna är begränsade till vad som är nödvändigt och de föreslagna bestämmelserna om dem är exakta och noggrant avgränsade.

Syftet med avtalet är att förbättra förutsättningarna för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt förebygga, upptäcka och utreda brott i gränsområdet mellan Finland och Sverige. Detta kan anses ha en positiv inverkan på tillgodoseendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna i området i fråga. Det är fråga om att trygga centrala grundläggande och mänskliga rättigheter, såsom rätten till liv och rätten till personlig frihet och integritet.

Med tanke på tillgodoseendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna är det viktigt att polismyndigheterna i både Finland och Sverige känner till tillvägagångssätten enligt varandras lagstiftning och föreskrifter. Innan den verksamhet som avses i avtalet inleds utbildar Finland och Sverige sina polismän för gränsöverskridande insatser. På så sätt kan medborgarna lita på att polisens agerande är detsamma oberoende av polismännens nationalitet.

Med tanke på tillgodoseendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna är också språkkunskaperna hos en främmande stats tjänsteman av betydelse. I brådska situationer är det särskilt viktigt att svenska tjänstemäns eventuella uppmaningar och befallningar förstås rätt.

Finland kommer inte att öka polisens personalresurser i gränsområdet i samband med tillämpningen av avtalet. Således kommer polismän som sköter ett tjänsteuppdrag i Finland inte att vara tillgängliga att delta i larmuppdrag i Sverige. Resursbristen avhjälpas dock av att polisen i Sverige och andra poliser i Finland eventuellt står till förfogande. Dessutom bedöms sådana

tidsmässigt överlappande nödsituationer inom en polispatrulls verksamhetsområde vara rätt sällsynta.

4.4 Ekonomiska konsekvenser

Enligt artikel 12 i avtalet ska vardera parten stå för de driftskostnader som dess behöriga tjänstemän ådrar sig i samband med tillämpningen av avtalet. I särskilda fall ska parterna få komma överens om avvikande arrangemang.

Tillämpningen och det praktiska genomförandet av avtalet medför kostnader, i synnerhet för polisinrättningen i Lappland. Polisen ska känna till den viktigaste svenska lagstiftningen och ha tillräckliga kunskaper i svenska för att till exempel ett samtal som kräver användning av tvångsmedel ska ske på målpersonens eget språk. Utbildaren ska vara en person som besitter aktuella kunskaper om den lagstiftning och de föreskrifter som gäller polisväsendet i Sverige. Även personalen vid Uleåborgs ledningscentral ska utbildas. I utbildningarna ska det ingå grundutbildning, utbildning som upprätthåller färdigheterna och vid behov kompletterande utbildning med tanke på eventuella ändringar i lagstiftningen. Det kommer att vara fråga om fortgående utbildning, inte utbildning av engångsnatur.

En garanti för ett högklassigt polisarbete är att poliserna upprätthåller sitt kunnande. Vid utvärderingen av utbildningsskyldigheten bör man även beakta det sakkunnigarbete som kommer att föras av utarbetandet av utbildningspaketet, valet av utbildare och deras utbildning, anvisningar samt av utarbetandet av praktiska operativa verksamhetsplaner och en fälthandbok för patruller och av att upprätthålla och uppdatera dem.

Innehållet i utbildningen har inte fastställts än, och därför har man vid kostnadsuppskattningen i tillämpliga delar utgått från kostnaderna för den utbildning för förebyggande och bekämpning av organiserad brottslighet som tidigare genomförts för sampatrullering mellan Finland och Sverige. En polisman som utför uppgifter enligt avtalet om polissamarbete ska dock ha tillräcklig beredskap och förmåga att sköta sina uppgifter inom en annan stats territorium i situationer där det krävs kunskaper om svensk lagstiftning och det svenska språket och där olika kommunikationskanaler används.

Det exakta antalet personer som ska utbildas kan ännu inte uppskattas. Utbildningen av engångsnatur och den utbildning som upprätthåller färdigheterna medför kostnader vars exakta belopp ännu inte kan uppskattas. Utbildningen uppskattas ta 82 timmar. Dessutom ska utbildningen för att upprätthålla färdigheterna ordnas parallellt med Sverige med beaktande av ändringarna i lagstiftningen och anvisningarna i båda staterna. Med beaktande av vad som nämns ovan skulle kostnaderna för hela personalen (148 tjänstemän som sköter larmuppdrag), med genomsnittlig timlön för manskapet och underbefälet vid polisinrättningen i Lappland (majoriteten av målgruppen) räknat (19,69 euro eller 23,68 euro med bikostnader) uppgå till följande:

	utan bikostnader	med bikostnader
Grundläggande utbildning	265.381 euro	319.159 euro
Utbildning som upprätthåller färdigheterna, per år	24.100 euro	28.984 euro
Utbildning av nya anställda vartannat år	27.447 euro	33.009 euro

Det kan dock antas att det totala antalet personer som utbildas blir betydligt mindre.

Kostnaderna för språkutbildningen kan ännu inte uppskattas närmare bl.a. på grund av att det ännu inte har avtalats om antalet personer som ska utbildas. Det maximala antalet personer som utbildas är 150 och kan delas in i till exempel fyra grupper. Utbildare kan vara lektor(er) i språk och kommunikation vid Lapplands yrkeshögskola. Den totala kostnaden uppgår då till cirka 20 000 euro.

5 Remissvar

Utlåtanden om utkastet till proposition begärdes av justitieministeriet, utrikesministeriet, finansministeriet, Gränsbevakningsväsendet, Polisstyrelsen, centralkriminalpolisen, Polisyrkeshögskolan, Tullen, dataombudsmannen, Finlands Polisorganisationers Förbund rf, Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf, Fackförbundet Pro rf, Enontekis kommun, Kolari kommun, Muonio kommun, Pello kommun, Torneå stad och Övertorneå kommun.

Sammanlagt åtta utlåtanden lämnades in.

Gränsbevakningsväsendet och Kolari kommun hade inget att yttra om utkastet till proposition.

Centralkriminalpolisen ansåg att avtalet i sin helhet kan understödhas. Centralkriminalpolisen ansåg det också viktigt att den i ett tidigt skede informeras om brott som omfattas av Centralkriminalpolisens utredningsansvar, så att den kan bereda sig på en smidig skötsel av de fortsatta åtgärderna.

Finansministeriet föreslog i sitt utlåtande preciseringar i hänvisningarna till statstjänstemannalagen i motiveringen. Utkastet till proposition ändrades i enlighet med dessa förslag. Dessutom lyfte finansministeriet fram de eventuella kostnader som propositionen medför och som i princip ska finansieras med anslag som anvisats polisen i budgetarna och planerna för de offentliga finanserna, vid behov genom omfördelning av finansiering mellan olika verksamheter.

Utrikesministeriet föreslog författningstekniska ändringar i hur ikraftträdandet av ändringen av skjutvapenlagen samt av avtalet och den tillhörande ikraftträdandelagen bör framföras. Utkastet till proposition ändrades i enlighet med dessa förslag.

Justitieministeriet lyfte i sitt utlåtande fram att motiveringstexten i vissa delar av propositionsutkastet bör kompletteras. Justitieministeriet ansåg att bedömningen av propositionsutkastets konsekvenser för de grundläggande och mänskliga rättigheterna bör kompletteras, särskilt i fråga om de befogenheter som föreslås i utkastet. Enligt justitieministeriet bör man i bedömningen bland annat inkludera och beakta att de föreslagna nya befogenheterna ska vara begränsade till vad som är absolut nödvändigt och att förslagen i fråga om regleringen av befogenheter ska vara exakta och noggrant avgränsade. Befogenheterna bör också bedömas med hänsyn till grundlagens bestämmelser om Finlands suveränitet. Utkastet till proposition kompletterades i enlighet med dessa förslag.

Justitieministeriet ansåg det vara viktigt att den del av motiveringstexten som gäller propositionsutkastets behandlingsordning kompletteras. Enligt ministeriet bör man vid den fortsatta beredningen särskilt bedöma grundlagsenligheten hos de befogenheter som sträcker sig längre än de gällande bestämmelserna. Till denna del bör motiveringen till propositionsutkastet

kompletteras särskilt genom en noggrannare bedömning av bestämmelserna i avtalet om polissamarbete om den svenska polisens befogenheter i Finland med avseende på bestämmelserna om Finlands suveränitet genom att grundlagsutskottets tolkningspraxis i frågan beaktas i större utsträckning. Utkastet till proposition kompletterades i enlighet med dessa förslag.

Justitieministeriet ansåg också att den del av motiveringen till propositionsutkastet som gäller användning av maktmedel och i synnerhet användning av vapen bör kompletteras, i synnerhet till den del bestämmelserna i avtalet om polissamarbete anses vara tillräckligt tydliga och inte kräva kompletterande lagstiftning. Propositionsutkastet kompletterades till denna del.

Utifrån justitieministeriets utlåtande kompletterades dessutom 5 § 3 mom. i lagförslaget med ett omnämmande av att en svensk polisman inte har rätt att företa kroppsbesiktning enligt tvångsmedelslagen.

Polisstyrelsen och Finlands Polisorganisationers Förbund rf lyfte i sina utlåtanden fram arbetsgivarens rätt att leda och övervaka arbetet, särskilt i fråga om huruvida en polisman med stöd av denna rätt kan förpliktas att delta i samarbetet enligt avtalet om polissamarbete. I utkastet till proposition beskrivs vad rätten till arbetsledning och övervakning innebär i statstjänstemannalagen. I utkastet till proposition föreslås det inte att polismännen i fortsättningen ska förpliktas att delta i internationella uppdrag. För att förtydliga detta har det till utkastet fogats bland annat ett omnämmande av att det i propositionen inte föreslås några ändringar i hur skötseln av internationella uppdrag och valet av personer som deltar i dem ordnas inom polisen.

Polisstyrelsen och Finlands Polisorganisationers Förbund rf betonade i sina utlåtanden vikten av tillräcklig utbildning. De viktigaste frågorna som Polisstyrelsen lyfte fram var ansvaret för genomförandet av utbildningen, planeringen av utbildningen, polisernas språkkunskaper, kännedom om svensk lagstiftning samt polisernas personliga kompetens. Finlands Polisorganisationers Förbund rf ansåg att tillräckliga språkkunskaper i de uppgifter som avses i avtalet om polissamarbete innebär att polismän ska vara tvåspråkiga (finska och svenska).

Enligt Finlands Polisorganisationers Förbund rf tas det i propositionsutkastet ställning till de finska polismännens ställning och rättigheter endast allmänt genom hänvisningar till lagstiftning eller korta konstateranden. Däremot har svenska polismäns ställning och befogenheter i Finland behandlats i större utsträckning och det föreslås paragrafer om dem i lagen om sättande i kraft av avtalet.

Finska polismäns ställning och befogenheter inom Sveriges territorium regleras i svensk lagstiftning. De finska polismännens befogenheter inom Sveriges territorium kan dock inte överskrida vad de är enligt finsk lag.

Finlands Polisorganisationers Förbund rf lyfte i sitt utlåtande fram att avtalets konsekvenser för personalen vid polisen i Finland har förringats i utkastet till proposition. Resursfrågor har dock behandlats under förhandlingsprocessen och både de finska och de svenska myndigheterna har varit eniga om att avtalet inte medför några resurskonsekvenser. Bistånd till en annan stat ges endast om de egna uppgifterna möjliggör det.

Dessutom ansåg Finlands Polisorganisationers Förbund rf att uppmärksamhet bör fästas vid tjänstemännens arbetssäkerhet, rättsliga ställning och rättssäkerhet. Enligt förbundet bör lagstiftningen innehålla bestämmelser om polismäns ställning i fråga om eventuella rättegångar

samt rätt till tolknings- och översättningstjänster i klagomål och rättegångar samt rätt till resekostnadsersättningar. De anhörigas ställning ska tryggas vid eventuella dödsfall.

Finlands Polisorganisationers Förbund rf lyfte också fram genomförandet av samarbetet i praktiken och hur eventuella problem kan uppstå i anslutning till det, exempelvis i den lägesledning och kommunikation som samarbetet förutsätter samt användningen av informationssystem. Innan avtalet börjar tillämpas ska polisen i Finland och Sverige komma överens om tydliga och entydiga förfaranden och kommunikationssätt och de polismän som deltar i samarbetet ska utbildas så att de i brådskande situationer kan handla i enlighet med överenskomna förfaranden. Det är fråga om praktiska tillvägagångssätt i sådana situationer.

Utifrån utlåtandena fogades till utkastet till proposition ett kapitel om beredningen i Sverige av ikraftsättandet av avtalet om polissamarbete.

6 Bestämmelserna i avtalet och deras förhållande till lagstiftningen i Finland

Artikel 1. Avtalets syfte och tillämpningsområde. Enligt artikel 1.1 är avtalets syfte att att fördjupa polissamarbetet mellan parterna genom att förbättra den allmänna ordningen och säkerheten samt förebygga, upptäcka och utreda brott.

I artikel 1.2 definieras begreppet gränsområde. I Finland ska avtalet tillämpas i kommunerna Enontekiö, Kolari, Muonio, Pello, Torneå och Övertorneå. I Sverige ska avtalet tillämpas i kommunerna Haparanda, Kiruna, Pajala och Övertorneå. Tillämpningen av avtalet har begränsats till ovannämnda gränskommuner, eftersom det har bedömts att polisen i det andra landet relativt snabbt kan anlända till platsen.

Det geografiska område som avtalet omfattar är dock stort. Om både den plats från vilken patrullen startar och den plats dit den är på väg ligger nära gränsen kan patrullen anlända inom några minuter. Om däremot till exempel en finländsk patrull borde bege sig till den kommun i Sverige som ligger längst bort, även om den ligger nära gränsen, kan det ta några timmar innan patrullen kommer fram till platsen. I sådana situationer hinner en svensk patrull sannolikt anlända till platsen inom ungefär samma tid. Det är därför sannolikt att samarbetet kommer att koncentreras till närheten av gränsen.

Gränsområdet omfattar landgränsen mellan Finland och Sverige (torr mark och gränsvattendrag). Med gränsområde avses inte Finlands och Sveriges inre eller yttre territorialvatten eller ekonomiska zoner. Verksamheten enligt avtalet förutsätter således inte användning av Gränsbevakningsväsendets resurser.

Enligt artikel 1.3 omfattar avtalet inte bistånd som lämnas av polisens särskilda insatsgrupper. Med dessa grupper avses grupper enligt Atlasbeslutet, det vill säga den så kallade Karhuenheten som är polisens särskilda insatsgrupp i Finland.

I samarbetet enligt avtalet är det fråga om polisens internationella rättsliga hjälp och handräckning, om vilka det föreskrivs i 9 kap. 9 § i polislagen. Handräckningen är dock av ett annat slag än till exempel Prüminsatser, vilka ska planeras på förhand. I sådana uppdrag som avses i avtalet är det fråga om brådskande åtgärder som vidtas på en annan stats territorium och i regel på begäran av myndigheterna i den andra staten. Uppdraget upphör när myndigheterna i staten i fråga anländer till platsen och tar över situationen. Det är fråga om liknande larmuppdrag som poliser redan nu utför både i Finland och i Sverige, men i sådan verksamhet som avses i avtalet är poliserna verksamma inom en annan stats territorium. Till den del

tillämpningsområdet omfattar utredning av brott (förundersökningsfasen) är det i Finland fråga om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden, om vilken det föreskrivs i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994). I fråga om EU:s medlemsstater och därmed också Sverige ingår betydande bestämmelser om internationell straffrättslig rättshjälp i direktiv 2014/41/EU om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området, som i Finland har genomförts genom lagen om genomförande av direktivet om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området (430/2017). Det är vanligt att bestämmelserna om internationell straffrättslig rättshjälp är separata från de övriga bestämmelserna om polisens verksamhet.

Artikel 2. Centralmyndigheter, behöriga tjänstemän och lokala kontaktställen.

Enligt artikel 2.1 är centralmyndigheter i Finland Polisstyrelsen och i Sverige Polismyndigheten.

Enligt artikel 2.2 är behöriga tjänstemän i Finland polismän vid polisen i Finland och i Sverige polismän vid Polismyndigheten i Sverige.

Enligt 1 kap. 1 § i polislagen ska polisen också sköta det internationella samarbete som hör till dess uppgifter. Enligt 9 kap. i 9 § i polislagen gäller i fråga om rättslig hjälp och handräckning som polisen ger polisen i en annan stat och i fråga om rättslig hjälp och handräckning som polisen får från en annan stat och i fråga om andra staters polismäns rätt att utöva samma befogenheter som finländska polismän gäller vad som föreskrivs särskilt eller avtalas i internationella konventioner som är förpliktande för Finland.

Enligt 14 § 1 mom. i statstjänstemannalagen ska en tjänsteman iaktta bestämmelserna om arbetsledning och övervakning. Inom ramen för rätten till arbetsledning och övervakning enligt statstjänstemannalagen kan ett ämbetsverk förordna tjänstemän till inrikes eller utrikes tjänsteresor i syfte att sköta sina tjänsteuppgifter. Rätten till arbetsledning och övervakning enligt statstjänstemannalagen sträcker sig således utanför Finlands gränser i det avseendet att tjänstemän kan förordnas att sköta sina uppgifter utomlands. Arbetsgivarens rätt till arbetsledning och övervakning kan begränsas till exempel av tjänstemannens kompetens. Arbetsgivaren kan inte anvisa tjänstemannen uppgifter som tjänstemannen inte kan utföra på grund av sin erfarenhet och utbildning. I nuläget ges polisens internationella uppdrag i första hand till polismän som har anmält sig till dessa uppdrag och som bland annat har de språkkunskaper och andra färdigheter som uppdragen kräver. Polismännen kan arbeta på olika håll i Finland. I praktiken är det fråga om uppdrag som har planerats och förberetts på förhand. I sådana situationer som avses i avtalet kan uppdragen inte planeras på förhand, eftersom dessa alltid är brådskande. Motsvarande uppdrag på den finska sidan hör till polisens normala larmuppdrag. Redan för närvarande gäller bland annat Schengenregelverket, med stöd av vilket en polisman kan fortsätta förföljandet av en person över riksgränsen. Genom denna proposition föreslås emellertid inga ändringar i hur skötseln av internationella uppdrag och valet av personer som deltar i dem ordnas inom polisen.

Avtalet tillämpas inom polisdistriktet i Lappland. I samarbetet deltar således oftast polismän med polisbefogenheter som på förhand gett sitt samtycke till polisinsättningen i Lappland. Det är fråga om tjänsteresor när polismän utför avtalsenliga uppgifter på svenskt territorium. På tjänsteresor tillämpas statens tjänste- och arbetskollektivavtal om ersättning för resekostnader.

Av artikel 2.3 följer att Polisstyrelsen i egenskap av sådan centralmyndighet som avses i avtalet i enlighet med sin arbetsordning utser ett lokalt kontaktställe för de brådskande åtgärder som anges i artiklarna 3 och 4 i avtalet. I Finland ska det lokala kontaktstället vara ledningscentralen

för polisens norra ledningscentralområde i Uleåborg. Ledningscentralen svarar dygnet runt för den allmänna ledningen av polisinsättningen i Lappland. I Sverige utser på motsvarande sätt Polismyndigheten ett lokalt kontaktställe. Centralmyndigheterna underrättar varandra om sina lokala kontaktställen.

Artikel 3. Brådskande åtgärder efter begäran. Enligt artikel 3.1 får behöriga tjänstemän från en part, på begäran av värdpartens lokala kontaktställe, korsa gränsen och vidta alla provisoriska åtgärder som behövs för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt förebygga, upptäcka och utreda brott.

Enligt artikel 3.2 kan en sådan begäran göras om det behövs brådskande bistånd för att ingripa i gränsområdet mot ett allvarligt brott som innebär fara för en enskilds liv, hälsa eller fysiska integritet. Ledet innehåller en icke uttömmande förteckning över sådana brott. När ett uppdrag inleds vet man inte alltid vad situationen kan leda till. Det väsentliga är att situationen bedöms vara brådskande och den är förenad med fara för en enskilds liv, hälsa eller fysiska integritet. Bistånd enligt avtalet kan begäras om dessa villkor uppfylls.

Enligt artikel 3.3 kan begäran göras muntligen eller skriftligen med användning av alla tillgängliga tekniska medel och ska, i möjligaste mån, närmare ange vilka provisoriska åtgärder som ska vidtas. Det lokala kontaktstället hos den part som mottagit begäran får bevilja eller avslå den eller, om det är möjligt, föreslå en annan typ av bistånd.

Enligt artikel 3.4 ska värdparten, om begäran beviljas, utan dröjsmål vidta de åtgärder som behövs för att avvärja den situation som gav upphov till begäran och ta över insatsen.

Enligt artikel 3.5 får de behöriga tjänstemän som korsar gränsen agera på egen hand tills värdpartens tjänstemän anländer. Därefter får de bistå värdpartens tjänstemän under deras vägledning och, i regel, i deras närvaro. De behöriga tjänstemän som korsat gränsen ska, så snart det går, rapportera provisoriska åtgärder som de vidtagit.

Exempelvis inleds samarbete enligt Prümrådsbeslutet så att en begäran från en annan medlemsstat om genomförande av en gemensam insats i Finland sänds till Centralkriminalpolisens kommunikationscentral. Kommunikationscentralen förmedlar den begäran som inkommit till Polisstyrelsen för bedömning av förutsättningarna för verkställighet av begäran och underrättar den polisenhet vars distrikt begäran i första hand gäller. Polisenheten bedömer sina möjligheter att delta i insatsen med tanke på dess resursläge och på behovet av det bistånd som begärs och underrättar Polisstyrelsen om sin ståndpunkt. Centralkriminalpolisen säkerställer att en begäran som mottas av eller sänds från Finland eller ett svar på en sådan begäran sänds till mottagaren. I avtalet anges de omständigheter som är centrala med tanke på genomförandet av en insats.

Samarbete enligt avtalet om polissamarbete inleds så att den allmänna ledaren för ledningscentralen för polisens norra ledningscentralområde beslutar om att lämna begäran om bistånd enligt artikel 3 i avtalet till Sverige och om svar på begäran som mottas av Sverige. Den allmänna ledaren ska underrätta en polisman i ledningsberedskap för Polisstyrelsen om det beslut som fattats och om det bistånd som lämnats. Polis mannen kan vid behov åta sig att fatta beslut om ärendet. Beslut om förfarandet fattas i enlighet med Polisstyrelsens arbetsordning. Enligt 8 § i statsrådets förordning om polisen (1080/2013) leder en polisman som hör till befälet och som har försatts i ledningsberedskap för Polisstyrelsen sådan polisverksamhet som tagits under Polisstyrelsens ledning till dess att något annat bestäms om ledningsförhållandena.

I artikel 3 i avtalet och i artikel 4 som det redogörs för närmare senare föreskrivs det att den andra partens myndigheter ska hantera situationen tills myndigheter från värdstaten anländer. Enligt artikel 3 är det fråga om provisoriska åtgärder som behövs för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt förebygga, upptäcka och utreda brott. I sådana fall är det fråga om brådskande åtgärder som vidtas på brottsplatsen eller i dess omedelbara närhet. Till dessa hör nödvändiga åtgärder för att ett brott ska kunna förhindras eller följderna av brottet minimeras. Dessa bestämmelser gör det möjligt att använda tvångsmedel i enlighet med tvångsmedelslagen, till exempel gripande. Enligt artikel 3 ska begäran framställas av den part som önskar att den andra partens tjänstemän ska resa in på dess territorium. Dessutom har den tillfrågade parten alltid möjlighet att avslå begäran.

I lagen föreslås en bestämmelse om vilka befogenheter de svenska behöriga tjänstemännen ska ha för att förebygga och bekämpa brott i Finland.

Artikel 4. Brådskande åtgärder utan begäran. Enligt artikel 4.1 får i brådskande situationer behöriga tjänstemän från en part, utan begäran från värdparten, korsa gränsen och i gränsområdet vidta alla provisoriska åtgärder som behövs för att avvärja omedelbar fara för en enskilds liv, hälsa eller fysiska integritet. Tjänstemännen får endast korsa gränsen och vidta åtgärder om det finns en risk för att faran ska förverkligas innan värdpartens tjänstemän hinner anlända och agera.

Enligt artikel 4.2 ska de behöriga tjänstemän som korsar gränsen utan dröjsmål anmäla detta till värdpartens lokala kontaktställe. Värdparten ska bekräfta mottagandet av anmälan och utan dröjsmål vidta de åtgärder som behövs för att avvärja faran och ta över insatsen.

Enligt artikel 4.3 får de behöriga tjänstemän som korsar gränsen agera på egen hand tills värdpartens tjänstemän anländer. Därefter får de bistå värdpartens tjänstemän under deras vägledning och, i regel, i deras närvaro. De tjänstemän som korsat gränsen ska, så snart det går, rapportera provisoriska åtgärder som de vidtagit.

Artikel 4 i avtalet blir i praktiken tillämplig när den behöriga myndigheten ser en situation som omfattas av avtalets tillämpningsområde. En sådan situation kan till exempel vara att en person som rör sig på den svenska sidan av köpcentret Rajalla - På Gränsen i Torneå hotar folk med ett eggvapen. När en finsk polispatrull blir varse om detta griper patrullen personen och underrättar den svenska polisen om händelsen så att den kan vidta åtgärder. Patrullen underrättar också den allmänna ledaren för ledningscentralen för polisens norra ledningscentralområde. Den allmänna ledaren ska underrätta den som är i ledningsberedskap hos Polisstyrelsen om saken. Dessutom ska den allmänna ledaren underrätta den svenska polisen om saken, om den polispatrull som utfört uppdraget inte redan har hunnit göra det. Artikel 4 kan bli tillämplig också när polisen i Finland underrättas om en allvarlig situation på den svenska sidan av gränsen och polisen befinner sig nära platsen för händelsen.

Artikel 4 i avtalet liknar i hög grad artikel 25 i Prümfördraget, som också innehåller bestämmelser om åtgärder vid omedelbar fara. Enligt skälen i Prümfördraget är dess tillämpningsområde brottsbekämpning, och det omfattar således inte förundersökningsfasen. I 4 § i lagen om sättande i kraft av Prümfördraget (277/2007) preciseras de befogenheter som en tjänsteman i en annan stat som verkar i en omedelbar farosituation har rätt att använda. Enligt paragrafen har en behörig tjänsteman i en annan stat som med stöd av artikel 25 i fördraget i en omedelbar farosituation verkar på Finlands territorium i närheten av gränsen rätt att använda sådana befogenheter som anges i 2 kap. i polislagen, om det är nödvändigt att i brådskande ordning tillgripa dem för att avvärja fara som hotar liv eller hälsa. En förutsättning är dessutom att en behörig finländsk tjänsteman inte omedelbart kan använda sina befogenheter.

Artikel 4 i avtalet om polissamarbete kompletterar artikel 3. Tjänstemän som korsar gränsen fortsätter inte verksamhet som påbörjats inom den egna statens territorium, utan det är fråga om ett behov av bistånd i värdstaten.

Artikel 5. Gränsöverskridande övervakning och förföljande. Enligt artikeln är bestämmelserna i Schengenregelverket tillämpliga på gränsöverskridande övervakning och förföljande. I artikeln förtydligas det att gränsöverskridande förföljande över landgränser omfattar förföljande över flod- och insjögränser.

Bestämmelserna i artiklarna 40 och 41 i Schengenkonventionen om gränsöverskridande övervakning och förföljande behandlas ovan i avsnittet om bakgrunden till och beredningen av propositionen.

Artikel 6. Ledning och befogenheter. Enligt artikel 6.1 ska behöriga tjänstemän som med stöd av avtalet verkar inom den andra partens territorium agera i enlighet med värdpartens lag och inom ramen för de befogenheter som de har enligt sin nationella lagstiftning. De ska följa instruktioner som meddelas av värdpartens lokala kontaktställe eller polismän som har befälet på plats, när sådana instruktioner är tillgängliga. Värdparten ska ansvara för tjänstemännens handlingar. I ledet iakttas samma principer som i bestämmelserna i det andra tilläggsprotokollet till Schengenavtalet och Europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål (35/2014) Även Prümrådsbeslutet och Atlasbeslutet förutsätter detta. Dessutom ska tjänstemännen också handla i enlighet med sin nationella lagstiftning.

I ledet åläggs parternas tjänstemän att agera i enlighet med värdpartens lagstiftning och inom ramen för de befogenheter de har enligt den utsändande partens lagstiftning. I ledet föreskrivs inte om befogenheternas innehåll, eftersom det fastställs i den nationella lagstiftningen, eller om att polismän från den ena staten är polismän enligt lagstiftningen i den andra staten. Således ska det föreskrivas särskilt om dessa befogenheter i den nationella lagstiftningen.

I samarbete enligt avtalet är det fråga om sådan internationell rättslig hjälp och handräckning som avses i 9 kap. 9 § i polislagen. Enligt paragrafen gäller, i fråga om rättslig hjälp och handräckning som polisen ger polisen i en annan stat, i fråga om rättslig hjälp och handräckning som polisen får från en annan stat och i fråga om andra staters polismäns rätt att utöva samma befogenheter som finländska polismän, vad som föreskrivs särskilt eller avtalas i internationella konventioner som är förpliktande för Finland. I avtalet har man kommit överens om användning av maktmedel, men inte i övrigt separat om polisens befogenheter. Enligt 15 a § i polisförvaltningslagen (110/1992) har en polisman vid utförandet av internationella uppdrag sådana befogenheter som anges i polislagen eller i någon annan lag. En polisman som Finland sänt ut kan alltså använda de befogenheter som polismannen fått utbildning för.

Enligt artikel 6.2 har de behöriga tjänstemännen, inom ramen för de befogenheter som de har enligt sin nationella lagstiftning, samma rätt att använda maktmedel som värdpartens tjänstemän.

I 2 kap. 17 § i polislagen föreskrivs det om användning av maktmedel. I tjänsteuppdrag får en polisman använda maktmedel som behövs och kan anses försvarliga för att bryta motstånd, avlägsna en person från en plats, gripa en person, hindra att en frihetsberövad flyr, avlägsna ett hinder, ingripa i ett obemannat luftfartygs färd eller förhindra ett överhängande brott eller någon annan farlig gärning eller händelse. Frågan om maktmedlen kan försvaras ska bedömas utifrån hur viktigt och brådskande uppdraget är, motståndets farlighet, vilka resurser som står till förfogande samt övriga omständigheter som är relevanta för en helhetsbedömning av situationen. En polisman har i tjänsteutövning dessutom rätt till nödvärn enligt vad som

föreskrivs i 4 kap. 4 § i strafflagen. I sådana fall av nödvärn handlar polismannen under tjänsteansvar. Vid bedömningen av om nödvärn kan försvaras ska de krav beaktas som kan ställas på polismannen med beaktande av dennes utbildning och erfarenhet. Den som på begäran eller med samtycke av en polisman tillfälligt bistår en polisman i en situation där det är nödvändigt att anlita utomståendes hjälp vid användning av maktmedel för att utföra ett synnerligen viktigt och brådskande polisiärt tjänsteuppdrag, har rätt att under polismannens uppsikt använda maktmedel som polismannen med stöd av sina befogenheter bemyndigar honom eller henne att använda.

En svensk polisman i Finland har rätt att använda maktmedel i enlighet med vad som nämns ovan.

Enligt 15 a § 2 mom. i polisförvaltningslagen (110/1992) har en polisman vid utförandet av internationella uppdrag sådana befogenheter som anges i polislagen eller i någon annan lag. Polismannens befogenheter kan dock inte överskrida de befogenheter som ges polismannen av Sverige. Tjänstemännens befogenheter inom den andra partens territorium bestäms således enligt den partens lagstiftning som begränsar användningen av dem mest. Detta motsvarar bestämmelsen i 9 kap. 9 e § i polislagen om polismäns befogenheter vid lämnande av internationellt bistånd.

I fråga om tvångsmedel innehåller 15 och 23 § i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994) förutsättningar för användning av tvångsmedel på basis av en begäran om rättshjälp från en utländsk myndighet. Principen är att tvångsmedel inte får användas, om det inte är tillåtet enligt finsk lag och om den gärning som ligger till grund för begäran har begåtts under förhållanden som motsvarar förhållandena i Finland. Bestämmelserna överensstämmer med principerna i artikeln.

I lagen föreslås en bestämmelse om vilka tvångsmedel svenska polismän har rätt att använda inom finskt territorium.

Avtalet innehåller inga bestämmelser om olycksfall i arbetet eller om ersättning för sådana. Det föreslås därför i lagen en bestämmelse om att det som föreskrivs i i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015) ska tillämpas på ersättning för olycksfall i arbetet som en finsk polisman råkat ut för i Sverige. Den lag som ska tillämpas är densamma som i fråga om nationella uppdrag.

Artikel 7. Tjänstevapen, ammunition och utrustning. Enligt artikel 7.1 får behöriga tjänstemän som inom ramen för avtalet verkar inom den andra partens territorium använda sina nationella tjänsteuniformer. De får inneha tjänstevapen, ammunition och utrustning i enlighet med den utsändande partens nationella lagstiftning. Värddparten får förbjuda den utsändande partens tjänstemän att inom dess territorium inneha vissa tjänstevapen eller viss ammunition eller utrustning.

Enligt artikel 7.2 har de behöriga tjänstemännen, inom ramen för de befogenheter som de har enligt sin nationella lagstiftning, samma rätt att använda tjänstevapen, ammunition och utrustning som värddpartens tjänstemän.

I 17 § i skjutvapenlagen föreskrivs det om de avvikelser som gäller tillämpningsområdet för lagen. Det föreslås att avtalet om polissamarbete tas in i paragrafen. Enligt det som föreslås ska skjutvapenlagen inte med stöd av avtalet tillämpas på överföring till eller från Finland eller innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som tillhör behöriga tjänstemän i en annan medlemsstat som är verksamma inom finskt territorium.

Enligt artikel 7.3 ska samma trafikbestämmelser gälla för en parts behöriga tjänstemän som gäller för värdpartens tjänstemän, om de i samband med åtgärder i enlighet med avtalet använder motorfordon inom den andra partens territorium, inklusive bestämmelser om skyldighet att lämna företrädare och särskilda rättigheter i vägtrafiken. I 184 § i vägtrafiklagen (729/2028) föreskrivs det om undantag från skyldigheten att iaktta trafikregler, trafikordningar och bestämmelser om användningen av fordon, bland annat i polisuppgifter.

I 2 kap. 19 § i polislagen föreskrivs det om användning av skjutvapen. Skjutvapen får användas endast när det är fråga om att stoppa en persons verksamhet som orsakar direkt och allvarlig fara för någon annans liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att stoppa verksamheten. Skjutvapen får dessutom användas i brådskande och viktiga uppdrag för att avlägsna föremål, djur eller motsvarande hinder. Skjutvapen får inte användas för att skingra folksamlingar, om det inte i vapnen används gaspatroner eller andra motsvarande projektiler i enlighet med särskilda föreskrifter.

I 2 kap. 3 § i tvångsmedelslagen föreskrivs det om användning av maktmedel. I 4 kap. 4 § i strafflagen föreskrivs det om nödvärn och i 6 § om användning av maktmedel.

Enligt 17 § 3 mom. i lagen om genomförande av direktivet om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området (430/2017) kan en sådan tjänsteman från en annan medlemsstat som är verksam i Finland i enlighet med vad som närmare föreskrivs i den lagen ges rätt att bära vapen, om det är nödvändigt på grund av verksamhetens karaktär. Vapnet får endast användas i sådana nödvärnssituationer som avses i 4 kap. 4 § i strafflagen.

Enligt 2 kap. 22 § i polislagen har en i artikel 41 i Schengenkonventionen avsedd behörig tjänsteman i en stat som tillämpar Schengenregelverket har rätt att på finskt territorium förfölja en gärningsman som på tjänstemannens eget lands territorium ertappats på bar gärning eller flyende fot, samt att gripa personen i fråga och utföra en säkerhetsvisitation på finskt territorium enligt vad som föreskrivs i Schengenregelverket som är bindande för Finland. Enligt samma paragraf föreligger rätten att med maktmedel gripa en person som har ertappats på bar gärning eller flyende fot dock endast om denne genom att göra motstånd försöker undvika att bli gripen och om det inte utan dröjsmål är möjligt att få hjälp för gripandet av en behörig finländsk tjänsteman. I fråga om förutsättningarna för och användningen av maktmedel gäller dessutom vad som föreskrivs någon annanstans i polislagen och i strafflagen.

I avtalet om polissamarbete har användningen av maktmedel inte begränsats till nödvärnssituationer. De brådskande situationer som omfattas av avtalets tillämpningsområde är vanligen sådana där man kan bli tvungen att tillgripa maktmedel. Det är fråga om brådskande situationer där målet är att avvärja ett sådant allvarligt brott som är förenat med fara som hotar en människas liv, hälsa eller fysiska integritet. Den andra statens tjänstemän ska då ha rätt att använda maktmedel, inklusive vapen.

Artikel 8. Utbildning. Artikeln innehåller bestämmelser om utbildning av de tjänstemän som deltar i samarbetet. Vardera parten ska ansvara för att alla dess behöriga tjänstemän som deltar i samarbetet har den kompetens, de kunskaper och den utrustning som krävs för uppgiften. Parterna ska samarbeta när det gäller samordning och anordnande av gemensam utbildning i de fall där det är möjligt.

Arbetsgivaren svarar för att de polismän som deltar i samarbetet har tillräckliga kunskaper och kompetens för att utföra uppgifterna. Eftersom det är fråga om verksamhet som är känslig med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna är tillräcklig utbildning absolut nödvändigt

för att verksamheten ska kunna inledas. Utbildningen ska i synnerhet omfatta förtrogenhet med lagstiftningen i Finland och Sverige samt språkutbildning.

Artikel 9. Straffrättsligt ansvar. Artikeln innehåller en skyldighet enligt vilken behöriga tjänstemän som verkar inom den andra partens territorium i fråga om brott som de begår eller brott som de utsätts för ska jämföras med värdpartens tjänstemän, om inte annat föreskrivs i något annat avtal som är bindande för parterna.

Enligt 1 kap. 1 § i strafflagen tillämpas på brott som har begåtts i Finland finsk lag. Detta gäller också brott som en utlänning misstänks ha begått i Finland. Det finns dock närmare bestämmelser om när en utländsk tjänsteman kan göra sig skyldig till tjänstebrott som är straffbara enligt 40 kap. strafflagen. Enligt 40 kap. 11 § 4 punkten i strafflagen avses med utländsk tjänsteman en person som sköter en offentlig uppgift för en främmande stats räkning. Enligt 40 kap. 12 § 3 mom. 1 punkten i strafflagen tillämpas på utländska tjänstemän, med undantag för avsättningspåföljden, 1–3 och 14 § i det kapitlet och enligt 2 punkten i samma moment 5 och 7–10 § i det kapitlet, om det är fråga om en utländsk tjänsteman som med stöd av ett internationellt avtal eller någon annan internationell förpliktelse på finskt territorium utför uppgifter som avser upprätthållande av allmän ordning och säkerhet eller förebyggande av brott och förundersökning. I punkterna hänvisas det på ett heltäckande sätt till straffbestämmelserna i 40 kap. i strafflagen, som kan bli tillämpliga också på svenska tjänstemän som är verksamma i Finland i enlighet med avtalet om polissamarbete. Även utländska tjänstemän kan utsättas för brott som begås i Finland och som är straffbara enligt strafflagen. Strafflagen innehåller närmare bestämmelser om när det kan vara fråga om att en utländsk tjänsteman har utsatts för ett brott mot en myndighet som är straffbart enligt 16 kap. i strafflagen. Enligt 20 § 1 och 2 mom. i det kapitlet jämföras vid tillämpningen av kapitlens 1–3 eller 9 § med en tjänsteman mot vilken en gärning är riktad sådana utländska tjänstemän som avses i 40 kap. 11 § och som på finskt territorium med stöd av ett internationellt avtal eller någon annan internationell förpliktelse utför uppgifter som avser upprätthållande av allmän ordning och säkerhet eller förebyggande av brott och förundersökning. Enligt 16 kap. 20 § 3 mom. i strafflagen jämföras vid tillämpningen av 13 och 14 § i kapitlet med tjänstemän mot vilken gärningen är riktad utländska tjänstemän som avses i 40 kap. 11 §. I 16 kap. 20 § 1–3 mom. i strafflagen hänvisas det till straffbestämmelserna i kapitlet som gäller våldsam motstånd mot tjänsteman, motstånd mot tjänsteman, hindrande av tjänsteman, usurpation av tjänstemannabefogenhet, givande av muta och grovt givande av muta. Av straffbestämmelserna i kapitlet är dessa av betydelse just i den gränsöverskridande verksamhet som det är fråga om.

En särskild bestämmelse om brott mot utländska tjänstemän finns dessutom i 21 kap. 18 § i strafflagen. Enligt den paragrafen jämföras vid tillämpningen 2 § 1 mom. 4 punkten i det kapitlet med en tjänsteman mot vilken en gärning är riktad sådana utländska tjänstemän som avses i 40 kap. 11 § och som på finskt territorium med stöd av ett internationellt avtal eller någon annan internationell förpliktelse utför uppgifter som avser övervakning, förföljande eller förundersökning. Enligt den nämnda punkten döms gärningsmannen för mord, om ett dråp begås genom att en tjänsteman dödas, medan denne på tjänstens vägnar upprätthåller ordning och säkerhet, eller på grund av tjänsteåtgärd och om brottet även bedömt som en helhet är grovt.

I Finlands strafflagstiftning finns inga bestämmelser som hindrar att ett brott som en finsk tjänsteman misstänks ha begått i Sverige behandlas i enlighet med Sveriges strafflagstiftning både när tjänstemannen är misstänkt för brott och när tjänstemannen utsätts för brott.

Polisens åtgärder är till stor del sådana som det inte är möjligt att söka ändring i genom besvär eller andra rättsmedel. Polisåtgärderna riktar sig ofta till enskilda och begränsar eller hindrar deras verksamhet. Klagomål över polisens verksamhet kan anföras hos de högsta

laglighetsövervakarna (justitiekanslern i statsrådet eller riksdagens justitieombudsman) samt inom polisorganisationen hos polisinrättningarna eller Polisstyrelsen.

Myndigheterna i en främmande stat kan redan nu verka och utöva offentlig makt på finskt territorium om det särskilt föreskrivits och avtalats om saken med den främmande staten. Inom laglighetsövervakningen har man inte nämnvärt behandlat sådana klagomålsärenden som skulle ha gällt en utländsk polisman på finskt territorium. Enligt artikel 6 i avtalet om polissamarbete är värdparten ansvarig för den andra statens tjänstemäns handlingar. Med tanke på medborgarnas rättsskydd är det enklast att klagomål över en svensk polismans agerande kan anföras på samma sätt som över den finska polisens agerande. Då är det motiverat att klagomål som gäller dessa situationer i Finland i princip behandlas av de högsta laglighetsövervakarna. Enligt svensk lagstiftning har Sveriges justitieombudsman och justitiekansler rätt att övervaka svenska poliser även utomlands. Vid behandlingen av ett klagomålsärende är samarbetet mellan ländernas myndigheter viktigt.

De högsta laglighetsövervakarna har i sina tillsynsuppgifter, trots eventuella sekretessbestämmelser, rätt att få de uppgifter och handlingar som behövs för att utreda ärendet (9 § i lagen om justitiekanslern i statsrådet, 193/2000, och 6 § i lagen om riksdagens justitieombudsman, 197/2002). Sådana är till exempel alarmmeddelanden, brottsanmälningar och förhörsprotokoll i pågående ärenden som gäller polisen. Eftersom justitiekanslern i statsrådet och riksdagens justitieombudsman är specialåklagare i tjänstebrottsärenden, har de också de befogenheter som hör till åklagarna.

Laglighetsövervakarnas rätt att få handräckning av andra myndigheter är också förenad med att laglighetsövervakarna kan bestämma att polisen ska verkställa en förundersökning i ärendet eller, om tröskeln för förundersökning inte har överskridits, polisundersökning enligt 6 kap. i polislagen (5 a § i lagen om justitiekanslern i statsrådet och 8 § i lagen om riksdagens justitieombudsman).

Ett förfarande som strider mot tjänsteåliggandena kan medföra straffrättsligt ansvar, disciplinansvar och skadeståndsansvar för tjänstemannen. Detta gäller såväl utövandet av befogenheter enligt polislagen som utövandet av befogenheter enligt tvångsmedelslagen.

Artikel 10. Tjänsteförhållanden och disciplinansvar. Enligt artikeln ska behöriga tjänstemän som inom ramen för avtalet om polissamarbete verkar inom den andra partens territorium, i tjänsterättsligt hänseende, särskilt vad gäller de disciplinära bestämmelserna, omfattas av den tillämpliga lagstiftningen i sin egen stat. Beslut om disciplinansvar som avser tjänstemän som deltar i samarbetet ska fattas av myndigheterna i deras egen stat.

I statstjänstemannalagen föreskrivs det om allmänna tjänstemannarättsliga påföljder, om en tjänsteman handlar i strid med sina tjänsteskyldigheter eller försummar dem. Enligt 24 § i den lagen kan en tjänsteman som bryter mot eller åsidosätter sin tjänsteplikt ges en skriftlig varning. Det är inte fråga om någon egentlig disciplinär påföljd och den antecknas inte i matrikeln. Om en tjänsteman på nytt bryter mot eller åsidosätter sin tjänsteplikt, kan den tidigare varningen beaktas vid övervägning av uppsägning eller avslutande av tjänsteförhållandet.

I 15 i § i polisförvaltningslagen föreskrivs det om disciplinstraff för polismän. Enligt paragrafen kan en polisman som bryter mot eller åsidosätter sin tjänsteplikt, om en varning inte kan anses vara tillräcklig, som disciplinstraff skiljas från tjänsteutövning för en tid av minst en och högst sex månader.

Artikel 11. Skadeståndsansvar. När behöriga tjänstemän inom ramen för avtalet verkar inom den andra partens territorium ska deras stat enligt artikel 11.1 ansvara för de eventuella skador som de förorsakar under sina insatser, i enlighet med lagstiftningen i den stat inom vars territorium de verkar.

Enligt artikel 11.2 ska den part inom vars territorium skadorna förorsakats ersätta skadorna i enlighet med de villkor som gäller för skador som förorsakats av dess egna tjänstemän.

Enligt artikel 11.3 ska den part vars behöriga tjänstemän har förorsakat skador på någon person inom den andra partens territorium till fullo ersätta den andra parten för alla belopp den har betalat ut till offren eller de personer som befullmäktigats att handla på offrens vägnar.

Av artikeln följer att finska staten är ansvarig för skador som finska polismän har orsakat på svenskt territorium i enlighet med svensk lagstiftning och på motsvarande sätt är svenska staten ansvarig för skador som svenska behöriga myndighetspersoner har orsakat på finskt territorium i enlighet med finsk lagstiftning. I 8 kap. i polislagen föreskrivs det om skadestånd. Bestämmelser om skadeståndsansvar för tjänstemän som handlar i strid med eller åsidosätter sin tjänsteplikt finns i skadeståndslagen (412/1974).

Bestämmelserna i artikeln motsvarar bestämmelserna i artikel 22 i det andra tilläggsprotokollet samt till sina principer innehållet i 25 b § i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden.

Artikel 12. Kostnader. Enligt artikeln ska vardera parten stå för de driftskostnader som dess behöriga tjänstemän ådrar sig i samband med tillämpningen av avtalet om polissamarbete. Parterna får också komma överens om avvikande arrangemang.

Artikel 13.– 17. Tvistlösning, ändring av avtalet, förhållande till andra internationella överenskommelser, uppsägning av avtalet och ikraftträdande. Artiklarna innehåller de sedvanliga slutbestämmelserna för ett fördrag samt en bestämmelse om utvärdering av avtalets genomförande och tillämpning.

7 Specialmotivering till lagförslagen

7.1 Lag om avtalet mellan Republiken Finlands regering och Konungariket Sveriges regering om polissamarbete i gränsområdet

1 §. Sättande i kraft av de bestämmelser i avtalet som hör till området för lagstiftningen. Paragrafen innehåller en bestämmelse genom vilken de bestämmelser i avtalet som hör till området för lagstiftningen sätts i kraft. De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen specificeras nedan i avsnittet om behovet av riksdagens samtycke.

2 §. Olycksfall i arbetet. I paragrafen föreskrivs det om ersättning för olycksfall i arbetet som en finländsk polisman råkat ut för i Sverige. Avtalet innehåller inga bestämmelser om den saken. Enligt paragrafen gäller i fråga om ersättning för olycksfall i arbetet vad som föreskrivs i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015). En polisman har således samma skydd i fråga om olycksfall i arbetet som när han eller hon arbetar i Finland.

3 §. Befogenheter. Paragrafen innehåller bestämmelser om svenska polismäns befogenheter för förebyggande och avslöjande av brott på finskt territorium.

Enligt avtalets ordalydelse gäller avtalet också förundersökningsfasen (utredning av brott). Av avtalet framgår dock att det egentliga syftet inte är att utreda brott utan att förhindra och avvärja allvarliga brott mot liv och hälsa. Den egentliga utredningen av brottet ska skötas av värdstatens myndigheter. Eftersom avtalet på grund av dess ordalydelse även kan tillämpas på förundersökning behöver det i lagen förtydligas vilka befogenheter svenska polismän har på finskt territorium och vilka tvångsmedel de har rätt att använda i Finland. Förundersökningslagen (805/2011) som i och för sig tillämpas på förundersökning blir i praktiken inte tillämplig i de situationer som avses i avtalet, eftersom avtalet endast gäller de första åtgärder som en patrull som hunnit till platsen vidtar. Den egentliga förundersökningen verkställs av finska myndigheter.

Enligt paragrafen tillämpas vad som föreskrivs i 2 kap. 1–3, 6, 6 a, 7–11, 12, 13–15 och 20 § i polislagen (872/2011) på en svensk polismans befogenheter för förebyggande och avslöjande av brott. Enligt paragrafen är befogenheterna för svenska polismän snävare än för finska polismän, eftersom alla de polisbefogenheter som nämns i 2 kap. i polislagen inte behövs för sådan verksamhet som avses i avtalet.

I avtalet föreskrivs det om användning av maktmedel och om användning av tjänstevapen, ammunition och annan utrustning samt motorfordon. Behöriga tjänstemän som inom ramen för avtalet verkar inom den andra partens territorium får inneha tjänstevapen, ammunition och utrustning i enlighet med den utsändande partens nationella lagstiftning. Värdparten får dock förbjuda den utsändande medlemsstatens tjänstemän att inom dess territorium inneha vissa tjänstevapen eller viss ammunition eller utrustning. Enligt avtalet har de behöriga tjänstemännen inom ramen för de befogenheter som de har enligt sin nationella lagstiftning samma rätt att använda vapen, ammunition och utrustning som värdpartens tjänstemän. Polisen i Finland använder för närvarande följande maktmedelsredskap: OC-spray, handbojor och andra fängsel, teleskopbatong, elpistol, projektilavfyrare, pistol, maskinpistol, gevär, hagelgevär och polishundar. Innan avtalet om polissamarbete börjar tillämpas kan ländernas centralmyndigheter tillsammans utarbeta en mer noggrant avgränsad förteckning över godkända maktmedelsredskap.

Bestämmelser om polismäns användning av skjutvapen finns i 2 kap. 19 § i polislagen. Enligt paragrafen får skjutvapen användas endast när det är fråga om att stoppa en persons verksamhet som orsakar direkt och allvarlig fara för någon annans liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att stoppa verksamheten. Skjutvapen får dessutom användas i brådska och viktiga uppdrag för att avlägsna föremål, djur eller motsvarande hinder. Skjutvapen får inte användas för att skingra folksamlingar, om det inte i vapnen används gaspatroner eller andra motsvarande projektiler i enlighet med särskilda föreskrifter. Beslut om vapenhot och avlossande av skott ska fattas av en polisman som hör till befälet, om detta är möjligt med beaktande av hur brådska situationen är. I sådana uppdrag som avses i avtalet är det alltid fråga om brådska situationer där en människas liv eller hälsa är i fara. Användning av skjutvapen är en sista utväg och det finns ingen anledning att begränsa en svensk polismans rätt att använda skjutvapen jämfört med vad en finländsk polisman kan göra i en motsvarande situation. Innan avtalet börjar tillämpas ska de polismän som deltar i samarbetet utbildas så att de kan agera i den andra staten i enlighet med dess lagstiftning. I utbildningen ska man också gå igenom ledningsansvaret och arbetssätten så att de är klara för de polismän som deltar i samarbetet. Bestämmelserna i avtalet behöver inte kompletteras genom lagstiftning, utan är som sådana tillräckligt tydliga.

I 2 kap. 1 § i polislagen föreskrivs det om rätten att identifiera en person och i 2 § om rätten gripa en person för att skydda denne. I 2 kap. 3 § i polislagen föreskrivs det om gripande av efterlysta. En polisman har rätt att gripa en efterlyst person som enligt en behörig myndighets

efterlysning ska häktas eller tas i förvar. Efterlysningarna finns lagrade i Schengens informationssystem, som myndigheterna i både Finland och Sverige har tillgång till.

Enligt 2 kap. 6 § i polislagen har en polisman rätt att få tillträde till ett utrymme eller en annan plats som omfattas av hemfrid eller offentlig frid eller till en annan plats som allmänheten inte har tillträde till eller till ett fordon och där under vissa omständigheter företa genomsökning. I 6 a § i det kapitlet föreskrivs det om tillträde och genomsökning för att säkerställa verkställigheten av beslut om temporärt omhändertagande av skjutvapen.

I 2 kap. 7 § i polislagen föreskrivs det om vidtagande av åtgärder. Ett rum, en förvaringsplats eller något annat objekt för åtgärden vid behov öppnas med våld i de situationer som närmare anges i lagen.

I 2 kap. 8 § i polislagen föreskrivs det om avspärrning av platser och områden och i 9 § om skingrande av folksamling. I 2 kap. 10 § i polislagen föreskrivs det om en polismans rätt att avlägsna en person från en plats om vissa förutsättningar som närmare anges i lagen uppfylls. I 2 kap. 11 § i polislagen föreskrivs det om stoppande och flyttning av fordon.

Enligt 2 kap. 12 § i polislagen har en polisman i samband med gripande, anhållande, häktning, tagande i förvar och andra åtgärder som riktar sig mot den personliga friheten rätt att kontrollera vad en person har i sina kläder eller annars på sig eller i medhavda saker, för att förvissa sig om att personen inte innehar föremål eller ämnen varmed denne kan äventyra sin förvaring eller utsätta sig själv eller andra för fara. I 2 kap. 13 § i polislagen föreskrivs det om verkställande av säkerhetsvisitation. Säkerhetsvisitation verkställs manuellt, med tränad hund, med metalldetektor eller någon annan motsvarande teknisk anordning eller på något annat jämförbart sätt.

I 2 kap. 14 § i polislagen föreskrivs det om omhändertagande av farliga föremål och ämnen och i 15 § om hantering av omhändertagen egendom. Om svenska tjänstemän i situationer som avses i avtalet om polissamarbete omhändertar farliga föremål eller ämnen ska de överlämna dem till de finska polismännen när de anländer till platsen och tar över ledningsansvaret. I 2 kap. 20 § i polislagen föreskrivs det om användning av fängsel.

4 §. Rätt att gripa. I 4–8 § i lagförslaget föreskrivs det om utredning av brott, dvs. förundersökningsfasen. Paragraferna innehåller bestämmelser om en svensk polismans rätt att använda vissa tvångsmedel.

I 4 § föreskrivs det om en svensk polismans rätt att gripa en person på finskt territorium. Enligt 1 mom. får en svensk polisman för utredning av ett brott gripa den som är misstänkt för brottet, om denne anträffas på bar gärning eller flyende fot. Bestämmelsen motsvarar 2 kap. 1 § 1 mom. i tvångsmedelslagen. I sådana fall är det fråga om en situation där svenska polismän har anlänt till brottsplatsen före de finska myndigheterna och anträffar den som är misstänkt för brottet. De svenska polismännen ska då ha rätt att gripa den misstänkte. Detsamma gäller situationer där den misstänkte flyr och grips. Efter gripandet kan de svenska polismännen i princip hålla kvar den misstänkte tills finska polismän anländer till platsen.

Paragrafens 2 mom. innehåller en hänvisning till 2 kap. 4 § i tvångsmedelslagen, där det föreskrivs om underrättelse om gripande. Den som har gripits ska utan dröjsmål informeras om orsaken till gripandet.

5 §. Företagande av kroppsvisitation. Enligt 1 mom. får en svensk polisman för utredning av brott företa kroppsvisitation för att undersöka vad den visiterade har i sina kläder eller annars

bär på sig eller har i de föremål han eller hon för med sig. Hos den visiterade kan material som är viktigt med tanke på utredningen av brottet hittas, såsom till exempel brottsredskapet. Paragrafen motsvarar 8 kap. 30 § 1 mom 1 punkten. i tvångsmedelslagen. En svensk polisman har inte rätt att företa kroppsbesiktning enligt tvångsmedelslagen.

Enligt 2 mom. är en förutsättning för kroppsvisitation att den som ska visiteras är skäligen misstänkt för ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst sex månader. Bestämmelsen motsvarar 8 kap. 31 § 1 mom 1 punkten. i tvångsmedelslagen.. Avtalets tillämpningsområde omfattar sådana allvarliga brott som innebär fara för en enskilds liv, hälsa eller fysiska integritet. Det strängaste straffet för dessa brott är utan undantag fängelse i minst sex månader.

Enligt 3 mom. gäller i fråga om företagande av kroppsvisitation i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 8 kap. 33 § 1 mom. i tvångsmedelslagen. Enligt det momentet i tvångsmedelslagen beslutar en anhållningsberättigad tjänsteman om genomsökning av personer. En polisman får dock utan beslut av en anhållningsberättigad tjänsteman företa genomsökning för att ta ett sådant föremål i beslag som har kunnat följas eller spåras direkt efter brottet, om omedelbar genomsökning är nödvändig på grund av ärendets brådskande natur eller om det är fråga om kroppsbesiktning som avses i 9 kap. 2 § 1 mom. En svensk polisman har dock inte rätt att företa kroppsbesiktning enligt tvångsmedelslagen.

6 §. Platsgenomsökning. I paragrafen föreskrivs det om en svensk polismans rätt till platsgenomsökning. I paragrafen hänvisas det till 8 kap. 4 § i tvångsmedelslagen, där det föreskrivs om förutsättningarna för platsgenomsökning. Platsgenomsökning får företas för att söka efter föremål, egendom, handlingar, information eller omständigheter under de förutsättningar som föreskrivs i 2 § 1 mom. 2 punkten i lagen och för att söka efter en person som avses i 3 § 1 mom. I sådana situationer som avses i avtalet om polissamarbete kan det i praktiken vara fråga om till exempel ett fordon som den misstänkte innehar och som en svensk polisman ska kunna undersöka.

Paragrafen innehåller dessutom en bestämmelse om beslutsfattande vid genomsökning av platser. Till denna del gäller vad som föreskrivs i 8 kap. 15 § i tvångsmedelslagen. Enligt 1 mom. i den paragrafen i tvångsmedelslagen beslutar en anhållningsberättigad tjänsteman om allmän husrannsakan och platsgenomsökning. Domstolen beslutar om särskild husrannsakan och förordnande av ett genomsökningsombud. Enligt 3 mom. får en polisman utan beslut av en anhållningsberättigad tjänsteman företa allmän husrannsakan och platsgenomsökning för att söka efter en person eller ta ett sådant föremål i beslag som har kunnat följas eller spåras direkt efter brottet. En polisman får utan beslut av en anhållningsberättigad tjänsteman företa allmän husrannsakan och platsgenomsökning också när det är nödvändigt på grund av sakens brådskande natur.

Sådana situationer som avses i avtalet, det vill säga i praktiken larmuppdrag, är alltid brådskande när de förmedlas till polisen, eftersom det är fråga om ett hot mot liv eller hälsa. Detta innebär dock inte att husrannsakan eller platsgenomsökning i samband med uppdraget nödvändigtvis längre vid objektet är så brådskande att den kan företas genom beslut av en polisman. Om polisen till exempel redan har gripit en misstänkt våldsutövare är det inte nödvändigtvis så skyndsamt att företa platsgenomsökning i den misstänktes fordon att den svenska behöriga myndigheten inte skulle hinna begära ett beslut av en anhållningsberättigad tjänsteman per radio eller telefon innan åtgärden inleds. Därför är huvudregeln i de situationer som avses i avtalet om polissamarbete att bara företa genomsökning med tillstånd. Ibland kan läget vara så brådskande att tillstånd inte hinner begäras utan genomsökningen måste företas genom beslut av en polisman.

7 §. Avspärrning av utredningsplatser och utredningsobjekt. Enligt paragrafen får en svensk polisman som verkar i Finland för att säkerställa utredningen av ett brott spärra av en utredningsplats eller ett utredningsobjekt i enlighet med vad som föreskrivs i 9 kap. 1 § i tvångsmedelslagen. Enligt den paragrafen i tvångsmedelslagen får man för att säkerställa en utredning 1) stänga av byggnader och rum eller 2) förbjuda tillträde till ett bestämt område eller tillträde i närheten av ett visst utredningsobjekt, förbjuda att ett föremål flyttas eller utfärda förbud mot att vidta någon annan motsvarande åtgärd. I fråga om avspärrning av utredningsplatser och utredningsobjekt gäller i tillämpliga delar vad som i 7 kap. i tvångsmedelslagen bestäms om beslag.

8 §. Rätt till omhändertagande för beslag och för kopiering av handlingar. Paragrafen innehåller en hänvisning till 7 kap. 8 § i tvångsmedelslagen. I samband med gripande eller genomsökning som gäller en person som är misstänkt för brott får en svensk polisman även utan föreläggande av en anhållningsberättigad tjänsteman omhänderta föremål, egendom och handlingar för beslag eller kopiering. Även i andra fall får en polisman göra detta utan ett föreläggande, om saken inte tål uppskov.

9 §. Tystnadsplikt och tystnadsrätt. I paragrafen föreskrivs det om svenska polismäns tystnadsplikt och tystnadsrätt. Det finns ingen bestämmelse om detta i avtalet om polissamarbete. Eftersom en svensk behörig myndighetsperson i samband med sådana uppdrag som avses i avtalet kan få icke-offentlig information, är det nödvändigt att i lagen föreskriva om myndigheternas tystnadsplikt och tystnadsrätt. Enligt paragrafen gäller i fråga om svenska polismäns tystnadsplikt och tystnadsrätt vad som föreskrivs i 7 kap. i polislagen.

10 §. Sättande i kraft av de bestämmelser i avtalet som inte hör till området för lagstiftningen. Enligt paragrafen utfärdas bestämmelser om sättande i kraft av de bestämmelser i avtalet som inte hör till området för lagstiftningen genom förordning av statsrådet.

11 §. Övriga närmare föreskrifter

Sådana polisuppgifter som avses i avtalet om polissamarbete ska i praktiken enbart kunna skötas av sådana polismän som frivilligt har förbundit sig till det och som har deltagit i utbildning som motsvarar uppgifterna. Arbetsgivaren ska i all verksamhet iaktta bestämmelserna om säkerhet i arbetet. Således ska arbetsgivaren alltid också kunna bedöma huruvida den personal som anvisats uppdraget utifrån den utbildning och utrustning som personalen fått samt arrangemangen kring arbetsledningen kan sköta sina respektive uppgifter på ett säkert sätt.

Eftersom det är fråga om en omständighet som är central med tanke på ett effektivt genomförande av avtalet och för personalens säkerhet i arbetet ska det i den föreslagna paragrafen tas in ett bemyndigande som ålägger Polisstyrelsen att meddela föreskrifter om saken. I bestämmelsen kan närmare definieras sådana omständigheter inom polisens operativa verksamhet med stöd av vilka arbetsledningen kan anvisa en yrkeskunnig polispatrull som har tagit del av den frivilliga utbildningen och som har förutsättningar att utföra uppgiften i enlighet med bestämmelserna om säkerhet i arbetet sådana uppdrag som hör till området för avtalet.

Bemyndigandet begränsar givetvis inte utfärdandet av eventuella andra närmare administrativa föreskrifter, men genom bemyndigandet åläggs Polisstyrelsen en skyldighet att meddela närmare föreskrifter i denna centrala fråga.

12 §. Ikraftträdande. Enligt paragrafen ska bestämmelser om ikraftträdandet av lagen utfärdas genom förordning av statsrådet. Nedan i avsnitt 8 redogörs det för ikraftträdandet av avtalet och lagen om sättande i kraft av det.

7.2 Skjutvapenlagen

17 §. Undantag från tillämpningsområdet. I 17 § i skjutvapenlagen föreskrivs det om de avvikelser som gäller tillämpningsområdet för lagen. Det föreslås att en ny 7 punkt fogas till 2 mom. Skjutvapenlagen ska inte tillämpas på överföring till eller från Finland eller innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som tillhör svenska polismän som är verksamma inom finskt territorium. I den gällande paragrafens 2 mom. finns det redan flera motsvarande avvikelser när det gäller samarbete som sker med stöd av Prümfördraget samt när det gäller samarbete med stöd av Prümrådsbeslutet.

I 17 § 2 mom. 6 punkten i skjutvapenlagen gjordes vissa språkliga ändringar i den svenska språkdräkten.

8 Ikraftträdande

Avtalet om polissamarbete träder i kraft den första dagen av den andra månaden efter mottagandet av det sista meddelandet mellan parterna, på diplomatisk väg, i vilket anges att de nationella rättsliga kraven för att detta avtal ska träda i kraft är uppfyllda.

Lagen om sättande i kraft av avtalet om polissamarbete och lagen om ändring av 17 § i skjutvapenlagen avses träda i kraft samtidigt som avtalet träder i kraft, vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet.

9 Verkställighet och uppföljning

Artikel 18 i avtalet innehåller bestämmelser om utvärdering. Enligt den ska parternas centralmyndigheter årligen diskutera de åtgärder som vidtagits i enlighet med avtalet. Senast två år efter det att avtalet trätt i kraft ska parterna utvärdera avtalets genomförande och tillämpning och överväga om avtalet bör ändras.

10 Behovet av riksdagens samtycke samt behandlingsordning

10.1 Behovet av riksdagens samtycke

Enligt 94 § 1 mom. i grundlagen krävs riksdagens godkännande för fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller sådana bestämmelser som hör till området för lagstiftningen eller annars har avsevärd betydelse, eller som enligt grundlagen av någon annan anledning kräver riksdagens godkännande. Riksdagens godkännande krävs också för uppsägning av en sådan förpliktelse. Enligt 95 § 1 mom. i grundlagen sätts de bestämmelser i fördrag och andra internationella förpliktelser som hör till området för lagstiftningen i kraft genom lag.

Enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis ska en bestämmelse anses höra till området för lagstiftningen om den gäller utövande eller begränsning av någon grundläggande fri- eller rättighet som är skyddad i grundlagen, om den i övrigt gäller grunderna för individens rättigheter och skyldigheter, om den sak som bestämmelsen gäller är sådan att om den ska enligt grundlagen föreskrivas i lag eller om det finns lagbestämmelser om den sak som bestämmelsen gäller eller om det enligt rådande uppfattning i Finland ska lagstiftas om saken. Enligt grundlagsutskottet hör på dessa grunder en bestämmelse i en internationell förpliktelse till området för lagstiftningen oavsett om den strider mot eller överensstämmer med en lagbestämmelse i Finland (se till exempel GrUU 6/2001 rd och GrUU 48/2004 rd).

Avtalet om polissamarbete innehåller flera bestämmelser som hör till området för lagstiftningen och som gäller verksamhet på en annan stats territorium och myndigheternas befogenheter (artiklarna 3–7) straffrättsligt ansvar (artikel 9) och skadeståndsansvar (artikel 11). Godkännandet av avtalet kräver riksdagens samverkan.

10.2 Behandlingsordning

Bestämmelserna om den svenska polisens befogenheter i Finland i avtalet om polissamarbete är av betydelse med tanke på Finlands suveränitet enligt 1 § 1 mom. i grundlagen.

Grundlagsutskottet ansåg i sin tolkningspraxis innan den nya grundlagen trädde i kraft att det strider mot bestämmelserna i 1 och 2 § i regeringsformen att anförtro offentlig makt till en annan stat eller till ett organ i en internationell organisation. Särskilt problematiska med tanke på suveräniteten ansågs sådana situationer där myndigheter i en annan stat gavs rätt att resa in på finskt territorium utan tillstånd och befogenheter att ingripa i de rättigheter som tryggas i bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna utan att befogenheterna var förenade med villkoret att de endast kan utföras i samråd med en myndighet i Finland (se GrUU 13/1998 rd, s. 7).

I 1 § 3 mom. i den nya grundlagen föreskrivs det om Finlands deltagande i internationellt samarbete. I den tidigare grundlagen fanns ingen motsvarande bestämmelse. Enligt förarbetena hade den nya bestämmelsen betydelse för bedömningen av när en internationell förpliktelse kunde anses stå i konflikt med bestämmelserna om suveränitet i den nya grundlagen (GrUU 3/2001 rd, s. 3/II.). Vid tolkningen av bestämmelserna om suveränitet i grundlagen har man av hävd fäst avseende vid Finlands medlemskap i ett flertal internationella organisationer och särskilt i Europeiska unionen (RP 1/1998 rd, s. 71–72, GrUU 3/2001 rd, s. 3/II, GrUU 56/2006 rd, s. 2/II och GrUU 1/2007 rd, s. 2/II, GrUB 9/2010 rd, s.10/I och GrUU 23/2017 rd, s. 4). I princip kan sådana internationella förpliktelser som anses vara sedvanliga i modernt internationellt samarbete och som bara i ringa utsträckning påverkar statens suveränitet som sådana inte anses strida mot grundlagens bestämmelser om suveränitet (RP 1/1998 rd, s. 73/II och GrUU 3/2001 rd, s. 3/II).

Enligt utskottets övervägande innebär en tolkning av suveränitetsbestämmelserna i grundlagen utgående från Finlands medlemskap i Europeiska unionen att man måste inse att medlemskapet uttryckligen har inneburit inskränkningar i suveräniteten inom olika sektorer av det allmänna (GrUU 36/2006 rd, s. 5/I, GrUU 1/2007 rd, s. 2–3). I praktiken har denna tolkning inverkat så att förpliktelser med kopplingar till EU i princip ansetts vara oproblematiske med avseende på suveränitetsbestämmelserna (se t.ex. GrUB 9/2010 rd, s. 10/I och GrUU 3/2016 rd, s. 6).

I avtalet är det fråga om polissamarbete i gränsområdet mellan två av Europeiska unionens medlemsstater, vilket har en nära anknytning till Europeiska unionen. Avtalet är ett sådant avtal som avses i artikel 35.2 i Prövrådsbeslutet som utvidgar eller breddar målen för beslutet. Syftet med avtalet är vidare att förbättra förutsättningarna för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt förebygga, upptäcka och utreda brott i gränsområdet. Genom sådan verksamhet som avses i avtalet tryggas centrala grundläggande och mänskliga rättigheter såsom rätten till liv och rätten till personlig frihet och integritet. Det är således fråga om sedvanligt internationellt samarbete i den mening som avses i 1 § 3 mom. i grundlagen.

Grundlagsutskottet har i sin praxis för bedömning av suveräniteten fäst uppmärksamhet vid under vilka förutsättningar utländska tjänstemän kan komma till Finland. Avtalet om polissamarbete innehåller bestämmelser om åtgärder som vidtas både utan och efter begäran. Medan bestämmelser i en överenskommelse som förutsätter Finlands uttryckliga begäran eller

samtycke gör att bestämmelserna är mer förenliga med suveräniteten (se till exempel GrUU 9/2003 rd, s. 3, GrUU 56/2006 rd, s. 3, GrUU 1/2007 rd, s. 3, och GrUU 9/2009 rd, s. 2) har avsaknaden av en sådan förutsättning dock inte i sig varit avgörande med tanke på behandlingsordningen (se GrUU 56/2006 rd, s. 3). Enligt avtalet om polissamarbete är korsandet av gränsen dessutom kopplat till brådskande situationer. Det att situationerna ska vara brådskande har motiverats med att det ska vara fråga om en risk att en omedelbar fara för en enskilds liv, hälsa eller fysiska integritet förverkligas innan värdpartens tjänstemän anländer till platsen och vidtar åtgärder.

Med tanke på suveräniteten är också bestämmelserna om befogenheterna för och ledningen av utländska tjänstemän som lämnar bistånd av betydelse. Grundlagsutskottet har i sin tolkningspraxis beträffande begränsningar av suveräniteten ägnat särskild uppmärksamhet åt arten av befogenheter och möjligheterna att självständigt utöva befogenheter. (t.ex. GrUU 56/2006 rd, s. 3, GrUU 1/2007 rd, s. 3, GrUU 9/2009 rd, s. 2).

Med stöd av avtalet ska svenska tjänstemän i Finland inom kommunerna Enontekiö, Kolari, Muonio, Pello, Torneå och Övertorneå följa finsk lagstiftning. En svensk tjänsteman ska enligt lagförslag 1 ha mer begränsade befogenheter än en finländsk polisman. Man har strävat efter att begränsa befogenheterna endast till dem som en svensk tjänsteman kan antas behöva när tjänstemannen sköter sådana uppgifter som avses i avtalet i Finland. En svensk tjänsteman ska inom ramen för sina befogenheter enligt den nationella lagstiftningen ha samma rätt att använda maktmedel, inklusive skjutvapen, som finska tjänstemän. Svenska tjänstemän ska också ha samma straffrättsliga tjänsteansvar som finländska tjänstemän.

Svenska tjänstemän ska följa anvisningarna från det lokala kontaktstället i Finland eller de polismän som är på plats och som ansvarar för ledningen, om sådana anvisningar finns att tillgå. Svenska tjänstemän som korsar gränsen ska utan dröjsmål underrätta värdpartens lokala kontaktställe om detta. De finska myndigheterna ska bekräfta mottagandet av underrättelsen och utan dröjsmål vidta behövliga åtgärder för att avvärja faran och ta över insatsen.

I bestämmelserna om brådskande åtgärder utan begäran i artikel 4 i avtalet om polissamarbete har man tagit modell av artikel 25 i Prümfördraget, vilket sattes i kraft med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 56/2006 rd). Utskottet konstaterar följande:

”Enligt artikel 25 kan en fördragsslutande parts tjänstemän i brådskande fall utan förhandsmedgivande av en finländsk myndighet överskrida den gemensamma gränsen för att genomföra sådana tillfälliga åtgärder som behövs för att avvärja omedelbar fara för liv och hälsa. De gränsöverskridande tjänstemännen ska omedelbart underrätta finländska myndigheter om överskridningen varefter ansvaret för åtgärder så snart som möjligt ska överföras på finländska myndigheter. Rätten att överskrida gränser är begränsad till brådskande situationer. De gränsöverskridande tjänstemännen ska dessutom följa lagstiftningen i Finland och finländska myndigheters anvisningar. Detta arrangemang är inget problem med hänsyn till suveränitetsbestämmelsen i grundlagen (se GrUU 21/2003 rd, s. 3).”

Till dessa delar innehåller avtalet om polissamarbete bestämmelser som motsvarar bestämmelserna i artikel 25 i Prümfördraget. Utskottet konstaterar även följande:

”Enligt artikel 28.2 får en tjänsteman i en annan fördragsslutande stat i samband med gemensamma operationer använda sitt tjänstevapen, ammunition och övrig nödvändig utrustning endast vid nödvärn för att skydda sig själv eller andra.

Denna definition av befogenheterna är synnerligen vid och otydlig, åtminstone i den finskspråkiga versionen av fördraget. Av den tyskspråkiga ursprungstexten framgår att det är fråga om nödvärn, som i Finland avser en hänvisning till 4 kap. 4 § i strafflagen. En sådan fördragsbestämmelse utgör inget problem med avseende på suveränitetsbestämmelserna i grundlagen.”

Till skillnad från artikel 25 i Prümfördraget begränsar sig svenska tjänstemäns motsvarande rätt att använda maktmedel i avtalet om polissamarbete inte till sådant nödvärn som avses i 4 kap. 4 § i strafflagen. Utskottet har inte yttrat sig om förhållandet mellan befogenheterna att använda maktmedel i den omfattning som avses i denna proposition och suveränitetsbestämmelserna.

I sådana uppdrag som avses i avtalet om polissamarbete är det fråga om polisens brådskande larmuppdrag där en persons liv eller hälsa är i fara. Det är fråga om situationer som kan vara farliga inte bara för den som blivit utsatt för brott utan också för polismännen. Då är det viktigt att polisen vid behov kan använda tillräckliga maktmedel för att skydda liv och hälsa. När en svensk myndighetsperson överskrider Finlands riksgräns utan begäran av en finsk myndighet är det alltid fråga om en sådan brådskande situation där man måste agera snabbt för att skydda liv och hälsa och där en finsk myndighet inte är närvarande. I praktiken strävar den andra statens myndighet i sådana situationer efter att avbryta en situation som hotar liv eller hälsa, och i centrum för åtgärderna står brottsoffret.

Ovan redogörs det för de begränsningar i den svenska tjänstemannens utövande av befogenheter som följer av de avtal och bestämmelser som föreslås. Med beaktande av begränsningarna står bestämmelserna i avtalet enligt regeringens uppfattning inte i strid med suveränitetsbestämmelserna i grundlagen.

Eftersom avtalet inte innehåller bestämmelser som gäller grundlagen på det sätt som avses i 94 § 2 mom. eller 95 § 2 mom. i grundlagen, kan avtalet enligt regeringens uppfattning godkännas med enkel majoritet och förslaget till lag om sättande i kraft av avtalet godkännas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser det dock önskvärt att propositionen förs till grundlagsutskottet för behandling.

Kläm 1

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § i grundlagen föreslås det att riksdagen godkänner det i Torneå den 19 oktober 2021 ingångna avtalet mellan Republiken Finlands regering och Konungariket Sveriges regering om polissamarbete i gränsområdet.

Kläm 2

Med stöd av vad som anförts ovan och eftersom avtalet innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen, föreläggs riksdagen samtidigt följande lagförslag:

1.

Lag

om avtalet mellan Republiken Finlands regering och Konungariket Sveriges regering om polissamarbete i gränsområdet

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Sättande i kraft av de bestämmelser i avtalet som hör till området för lagstiftningen

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i det i Torneå den 19 oktober 2021 mellan Republiken Finlands regering och Konungariket Sveriges regering ingångna avtalet om polissamarbete i gränsområdet ska gälla som lag, sådana som Finland har förbundit sig till dem.

2 §

Olycksfall i arbetet

I fråga om ersättning för olycksfall i arbetet som en finländsk polisman råkat ut för på svenskt territorium tillämpas vad som föreskrivs i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015).

3 §

Befogenheter

På en svensk polismans befogenheter för förebyggande och avslöjande av brott tillämpas vad som föreskrivs i 2 kap. 1–3, 6 och 6 a, 7–11, 12, 13–15 och 20 § i polislagen (872/2011).

4 §

Rätt att gripa

En svensk polisman får för utredning av ett brott gripa den som är misstänkt för brottet, om denne anträffas på bar gärning eller flyende fot.

I fråga om en situation som avses i 1 mom. tillämpas också vad som i 2 kap. 4 § i tvångsmedelslagen (806/2011) föreskrivs om underrättelse om gripande.

5 §

Företagande av kroppsvisitation

En svensk polisman får för utredning av brott företa kroppsvisitation för att undersöka vad den visiterade har i sina kläder eller annars bär på sig eller har i de föremål han eller hon för med sig.

Kroppsvisitation får företas på den som är skäligen misstänkt för ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst sex månader.

I fråga om företagande av kroppsvisitation tillämpas vad som föreskrivs i 8 kap. 33 § 1 mom. i tvångsmedelslagen. En svensk polisman har emellertid inte rätt att företa kroppsbesiktning.

6 §

Platsgenomsökning

En svensk polisman får för utredning av brott företa platsgenomsökning i enlighet med de förutsättningar som anges i 8 kap. 4 § i tvångsmedelslagen. I fråga om genomsökning av platser tillämpas vad som föreskrivs i 8 kap. 15 § i tvångsmedelslagen.

7 §

Avspärrning av utredningsplatser och utredningsobjekt

En svensk polisman får för att säkerställa utredningen av ett brott spärra av en utredningsplats eller ett utredningsobjekt med iakttagande av vad som föreskrivs i 9 kap. 1 § i tvångsmedelslagen.

8 §

Rätt till omhändertagande för beslag och för kopiering av handlingar

I fråga om en svensk polismans rätt att omhänderta föremål, egendom och handlingar för beslag eller kopiering tillämpas vad som föreskrivs i 7 kap. 8 § i tvångsmedelslagen.

9 §

Tystnadsplikt och tystnadsrätt

I fråga om svenska polismäns tystnadsplikt och tystnadsrätt tillämpas vad som föreskrivs i 7 kap. i polislagen.

10 §

Sättande i kraft av de bestämmelser i avtalet som inte hör till området för lagstiftningen

Bestämmelser om sättande i kraft av de bestämmelser i avtalet som inte hör till området för lagstiftningen utfärdas genom förordning av statsrådet.

11 §

Övriga närmare föreskrifter

Polisstyrelsen meddelar närmare föreskrifter för att säkerställa att polisen har den beredskap som förutsätts i avtalet att i enlighet med bestämmelserna om säkerhet i arbetet utföra de polisuppgifter som hör till avtalets område utifrån den utbildning och utrustning som dess personal fått samt arrangemangen kring arbetsledningen.

12 §

Ikraftträdande

Bestämmelser om ikraftträdandet av denna lag utfärdas genom förordning av statsrådet.

2.

Lag

om ändring av 17 § i skjutvapenlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i skjutvapenlagen (1/1998) 17 § 2 mom. 6 punkten, sådan den lyder i lag 1309/2022,
och
fogas till 17 § 2 mom., sådant det lyder i lagarna 1209/2011, 423/2017 och 1309/2022, en ny
7 punkt som följer:

17 §

Undantag från tillämpningsområdet

Denna lag gäller inte heller

6) överföring till eller från Finland eller innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som tillhör sådana tjänstemän från främmande stater eller anställda vid Europeiska unionen eller vid en internationell organisation som är verksamma inom finskt territorium med anledning av internationellt samarbete som inletts med stöd av 9 kap. 9 b § i polislagen (872/2011),

7) överföring till eller från Finland eller innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som tillhör svenska polismän som är verksamma på finskt territorium med stöd av artiklarna 3 och 4 i avtalet mellan Republiken Finlands regering och Konungariket Sveriges regering om polissamarbete i gränsområdet (FödrS /).

Bestämmelser om ikraftträdandet av denna lag utfärdas genom förordning av statsrådet.

Helsingfors den 30 november 2023

Statsminister

Petteri Orpo

Inrikesminister Mari Rantanen

**AVTAL MELLAN KONUNGARIKET SVERIGES REGERING OCH REPUBLIKEN
FINLANDS REGERING OM POLISSAMARBETE I GRÄNSOMRÅDET**

Konungariket Sveriges regering och Republiken Finlands regering (nedan kallade parterna),

som vill samarbeta för att fördjupa polissamarbetet, upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt förebygga, upptäcka och utreda brott,

som noterar att polissamarbetet mellan parterna redan är nära och effektivt, särskilt när det gäller gemensamma insatser,

som konstaterar att ett effektivt informationsutbyte och ett nära operativt samarbete mellan parternas polismyndigheter är en integrerad del av polisverksamheten och brottsbekämpningen och bör fördjupas ytterligare,

som beaktar att båda parterna, fastän de behåller ansvaret för den allmänna ordningen och säkerheten inom sitt respektive territorium, kan gagnas av ett fördjupat ömsesidigt polissamarbete i gränsområdet,

som beaktar EU-rätten, särskilt Schengenregelverket, rådets beslut 2008/615/RIF och 2008/616/RIF (de s.k. Prümbesluten) och rådets beslut 2008/617/RIF (om samarbete inom Atlasnätverket),

som tar hänsyn till att hoten från den gränsöverskridande brottsligheten påkallar ett närmare och mer effektivt polissamarbete samt nya samarbetsformer, och

som strävar efter att intensifiera och ytterligare fördjupa samarbetet mellan parterna,

har kommit överens om följande.

Artikel 1

Avtalets syfte och tillämpningsområde

Syftet med detta avtal är att fördjupa polissamarbetet mellan parterna och därigenom ytterligare förbättra förutsättningarna för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt förebygga, upptäcka och utreda brott.

I detta avtal avses med gränsområdet

– i Republiken Finland området inom kommunerna Enontekis, Kolari, Muonio, Pello, Torneå och Övertorneå, och

– i Konungariket Sverige området inom kommunerna Haparanda, Kiruna, Pajala och Övertorneå.

Detta avtal omfattar inte bistånd som lämnas av särskilda insatsgrupper.

Artikel 2

Centralmyndigheter, behöriga tjänstemän och lokala kontaktställen

Centralmyndigheter är Polismyndigheten, i Konungariket Sverige, och Polisstyrelsen, i Republiken Finland.

Behöriga tjänstemän är polismän vid Polismyndigheten, i Konungariket Sverige, och polismän vid Polisen, i Republiken Finland.

Centralmyndigheterna ska utse lokala kontaktställen för brådiskande åtgärder enligt artiklarna 3 och 4. Centralmyndigheterna ska informera varandra om kontaktställena.

Artikel 3

Brådiskande åtgärder efter begäran

Behöriga tjänstemän från en part får, på begäran av värdpartens lokala kontaktställe, korsa gränsen och vidta alla provisoriska åtgärder som behövs för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt förebygga, upptäcka och utreda brott.

En sådan begäran kan göras om det behövs brådiskande bistånd för att ingripa i gränsområdet mot ett allvarligt brott som innebär fara för en enskilds liv, hälsa eller fysiska integritet. Detta inkluderar, men är inte begränsat till, våldtäkt, rån, grov misshandel, mord, terroristbrott och situationer där en offentlig tjänsteman utsätts för ett allvarligt hot.

Begäran kan göras muntligen eller skriftligen med användning av alla tillgängliga tekniska medel och ska, i möjligaste mån, närmare ange vilka provisoriska åtgärder som ska vidtas. Det lokala kontaktstället hos den part som mottagit begäran får bevilja eller avslå den eller, om det är möjligt, föreslå en annan typ av bistånd.

Om begäran beviljas ska värdparten utan dröjsmål vidta de åtgärder som behövs för att avvärja den situation som gav upphov till begäran och ta över insatsen.

De behöriga tjänstemän som korsar gränsen får agera på egen hand tills värdpartens tjänstemän anländer. Därefter får de bistå värdpartens tjänstemän under deras vägledning och, i regel, i deras närvaro. De ska, så snart det går, rapportera provisoriska åtgärder som de vidtagit.

Artikel 4

Brådiskande åtgärder utan begäran

I brådiskande situationer får behöriga tjänstemän från en part, utan begäran från värdparten, korsa gränsen och i gränsområdet vidta alla provisoriska åtgärder som behövs för att avvärja omedelbar fara för en enskilds liv, hälsa eller fysiska integritet. Detta gäller endast om det finns en risk för att faran ska förverkligas innan värdpartens tjänstemän hinner anlända och agera.

De behöriga tjänstemän som korsar gränsen ska utan dröjsmål anmäla detta till värdpartens lokala kontaktställe. Värdparten ska bekräfta mottagandet av anmälan och utan dröjsmål vidta de åtgärder som behövs för att avvärja faran och ta över insatsen.

De behöriga tjänstemän som korsar gränsen får agera på egen hand tills värdpartens tjänstemän anländer. Därefter får de bistå värdpartens tjänstemän under deras vägledning och, i regel, i deras närvaro. De ska, så snart det går, rapportera provisoriska åtgärder som de vidtagit.

Artikel 5

Gränsöverskridande övervakning och förföljande

Bestämmelserna i Schengenregelverket är tillämpliga på gränsöverskridande övervakning och förföljande. Det förtydligas att gränsöverskridande förföljande över landgränser omfattar förföljande över flod- och insjögränser.

Artikel 6

Ledning och befogenheter

Behöriga tjänstemän som inom ramen för detta avtal verkar inom den andra partens territorium ska agera i enlighet med värdpartens lag och inom ramen för de befogenheter som de har enligt sin nationella lagstiftning. De ska följa instruktioner som meddelas av värdpartens lokala kontaktställe eller polismän som har befälet på plats, när sådana instruktioner är tillgängliga. Värddparten ska ansvara för tjänstemännens handlingar.

De behöriga tjänstemännen ska, inom ramen för de befogenheter som de har enligt sin nationella lagstiftning, ha samma rätt att använda våld som värdpartens tjänstemän.

Artikel 7

Tjänstevapen, ammunition och utrustning

Behöriga tjänstemän som inom ramen för detta avtal verkar inom den andra partens territorium får använda sina nationella tjänsteuniformer. De får inneha tjänstevapen, ammunition och utrustning i enlighet med den utsändande partens nationella lagstiftning. Värddparten får förbjuda den utsändande medlemsstatens tjänstemän att inom dess territorium inneha vissa tjänstevapen eller viss ammunition eller utrustning.

De behöriga tjänstemännen ska, inom ramen för de befogenheter som de har enligt sin nationella lagstiftning, ha samma rätt att använda vapen, ammunition och utrustning som värdpartens tjänstemän.

Om en parts behöriga tjänstemän i samband med åtgärder i enlighet med detta avtal använder motorfordon inom den andra partens territorium ska samma trafikbestämmelser gälla för dem som för värdpartens tjänstemän, inklusive bestämmelser om skyldighet att lämna företräde och särskilda rättigheter i vägtrafiken.

Artikel 8

Utbildning

Vardera parten ska ansvara för att alla dess behöriga tjänstemän som deltar i samarbetet har den kompetens, de kunskaper och den utrustning som krävs för uppgiften.

Parterna ska samarbeta när det gäller samordning och anordnande av gemensam utbildning i de fall där det är möjligt. Parterna ska ge varandra stöd när det gäller att tillhandahålla lämpligt utbildningsmaterial om nationell lagstiftning av betydelse för detta avtal.

Artikel 9

Straffrättsligt ansvar

Behöriga tjänstemän som inom ramen för detta avtal verkar inom den andra partens territorium ska i fråga om brott som de begår eller brott som de utsätts för jämnställas med värdpartens tjänstemän, om inte annat föreskrivs i något annat avtal som är bindande för parterna.

Artikel 10

Tjänsteförhållanden och disciplinansvar

Behöriga tjänstemän som inom ramen för detta avtal verkar inom den andra partens territorium ska i tjänsterättsligt hänseende, särskilt vad gäller de disciplinära bestämmelserna, omfattas av den tillämpliga lagstiftningen i sin egen stat.

Beslut om disciplinansvar som avser tjänstemän som deltar i samarbetet ska fattas av myndigheterna i deras egen stat.

Artikel 11

Skadeståndsansvar

När behöriga tjänstemän inom ramen för detta avtal verkar inom den andra partens territorium ska deras stat ansvara för de eventuella skador som de förorsakar under sina insatser, i enlighet med lagstiftningen i den stat inom vars territorium de verkar.

Den part inom vars territorium skadorna förorsakats ska ersätta skadorna i enlighet med de villkor som gäller för skador som förorsakats av dess egna tjänstemän.

Den part vars behöriga tjänstemän har förorsakat skador på någon person inom den andra partens territorium ska till fullo ersätta den andra parten för alla belopp den har betalat ut till offren eller de personer som befullmäktigats att handla på offrens vägnar.

Artikel 12

Kostnader

Vardera parten ska stå för de driftskostnader som dess behöriga tjänstemän ådrar sig i samband med tillämpningen av detta avtal. I särskilda fall får parterna komma överens om avvikande arrangemang.

Artikel 13

Tvistlösning

Tvister om tolkningen eller tillämpningen av detta avtal ska lösas genom förhandling mellan parterna.

Artikel 14

Ändringar

Detta avtal får ändras efter skriftligt förslag från någondera parten.

Sådana ändringar ska antas om parterna kommer överens om det och träda i kraft den första dagen i den andra månaden efter mottagandet av den sista noten som utväxlats mellan parterna i vilken anges att de nationella åtgärder som krävs för att ändringarna ska sättas i kraft är slutförda.

Artikel 15

Förhållande till andra internationella överenskommelser

Bestämmelserna i detta avtal gäller endast i den mån de är förenliga med EU-rätten. Detta avtal inverkar inte på tillämpningen av befintliga internationella överenskommelser som parterna ingått med varandra eller med ett tredjeland.

Artikel 16

Uppsägning av avtalet

Endera parten får säga upp detta avtal genom skriftligt meddelande till den andra parten. Uppsägningen träder i kraft tre månader efter meddelandet.

Artikel 17

Ikraftträdande

Detta avtal träder i kraft den första dagen av den andra månaden efter mottagandet av det sista meddelandet mellan parterna, på diplomatisk väg, i vilket anges att de nationella rättsliga kraven för att detta avtal ska träda i kraft är uppfyllda.

Artikel 18

Utvärdering

Centralmyndigheterna ska årligen diskutera de åtgärder som vidtas i enlighet med detta avtal. Parterna ska, senast två år efter det att avtalet trätt i kraft, utvärdera avtalets genomförande och tillämpning och överväga om avtalet bör ändras.

Upprättat i Torneå, den 19 oktober 2021 i två exemplar på svenska och finska språken, vilka båda texter är lika giltiga.

För Republiken Finlands regering

För Konungariket Sveriges regering

2.

Lag

om ändring av 17 § i skjutvapenlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i skjutvapenlagen (1/1998) 17 § 2 mom. 6 punkten, sådan den lyder i lag 1309/2022,
och
fogas till 17 § 2 mom., sådant det lyder i lagarna 1209/2011, 423/2017 och 1309/2022, en ny
7 punkt som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §

17 §

Undantag från tillämpningsområdet

Undantag från tillämpningsområdet

Denna lag gäller inte heller

Denna lag gäller inte heller

6) överföring till eller från Finland eller innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler till följd av internationellt samarbete som inletts med stöd av 9 kap. 9 b § i polislagen (872/2011) som tillhör tjänstemän från främmande stater eller anställda vid Europeiska unionen eller en internationell organisation.

6) överföring till eller från Finland eller innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som tillhör sådana tjänstemän från främmande stater eller anställda vid Europeiska unionen eller vid en internationell organisation som är verksamma inom finskt territorium med anledning av internationellt samarbete som inletts med stöd av 9 kap. 9 b § i polislagen (872/2011),

7) överföring till eller från Finland eller innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som tillhör svenska polismän som är verksamma på finskt territorium med stöd av artiklarna 3 och 4 i avtalet mellan Republiken Finlands regering och Konungariket Sveriges regering om polissamarbete i gränsområdet (FördrS /).

Bestämmelser om ikraftträdandet av denna lag utfärdas genom förordning av statsrådet.
